

›IOGT-NTO sparar ›New York i Köping ›”Larsa” Årets Västerbottning
DEBATT Nykterhet inte nog **REPORTAGE** ALKOHOL SOM JOBB

accent

Märta Tikkanen

Inspireras av att leva i motvind



FÖRVERKLIGAR DRÖMMAR

VINSTER FÖR I SNITT

33 miljoner i månaden!



Vi vann 5 miljoner!

- Detta är ju något man tror bara händer andra, säger Mikael. Känslan är fortfarande väldigt speciell. Vi tycker om att se oss omkring, så det kommer att bli många resor framöver.



Just nu får du
6 Miljonlotter
för endast

19:90

+ porto 8:-

ord pris 240:-



SMS:a
ordet miljon
följt av D2028
Namn, Adress, Postnr,
Ort till **72320**
(1:- per SMS + ev. trafikavgift)



Vad drömmer du om att vinna!

SVARSKORT

☒ **Ja tack!**

Skicka mig **6 Miljonlotter för bara 19:90** (ord pris 240:-). Skicka sedan 6 nya lotter till ordinarie pris varje månad tills vidare - men bara så länge jag själv vill. Jag betalar enkelt med inbetalningskortet som följer med lotterna. Endast 8:- i porto tillkommer varje lottpaket.

Du kan också beställa genom att:

SMS: SMS:a ordet miljon följt av D2028 Namn, Adress, Postnr, Ort till **72320** (1:- per SMS + ev. trafikavgift)

Webb: Gå in på www.miljonlotteriet.se/svar och skriv in koden D2028



Minimiåldern för beställning är 18 år. Erbjudandet gäller t.o.m. 2008-12-31. IOGT-NTO Lotterier lagrar kunduppgifter för att kunna fullgöra kundrelationerna och lämna erbjudanden för egna och andras produkter. IOGT-NTO Lotterier har funnits sedan 1964 och i vår familj ingår lotterierna: Miljonlotteriet, Stjärnpåsen och Stjärnresan. Genom att uppgi min e-post erhåller jag Miljonlotteriets nyhetsbrev. Överskottet från Miljonlotteriet går till IOGT-NTO förbundens arbete mot våld, droger och alkohol bland ungdomar.

Spelar du för mycket?
Ring stödlinjen 020 - 81 91 00

Frankeras ej,
Miljonlotteriet
betalar portot



SVARSPOST
20204733
435 83 MÖLNLYCKE

"Ge oss mer pengar"

27 I RÖRELSE Av IOGT-NTOs 70 miljoner kronor i intäkter går 15 miljoner till distrikten. "Ge oss mer pengar", säger de distriktsskassörer Accent har talat med. Förbundsstyrelseledamoten Jan Linde håller med och vill öka distriktens inflytande över budgetarbetet.

REPORTAGE



Alkohol som jobb

10 REPORTAGE För en del är alkoholen en förutsättning för deras yrke. Accent har träffat alkoholterapeuten, bartendern, vinprovaren, proffsnykteristen, ståuppkomikern och fabriksarbetaren och samtalat om deras jobb och alkoholens roll.

INTERVJU

Märta Tikkanen

16 INTERVJU Lagom är inget för författaren Märta Tikkanen. I hela sitt liv har hon sökt utmaningar. Den allra största blev äktenskapet med konstnären Henrik, som var alkoholist.



KULTUR

När New York kom till Köping

20 KULTUR I IOGT-NTO-huset Forum i Köping visas livesänd opera från Metropolitan i New York eller teater från Dramaten i Stockholm. Forum siktar på att bli en kulturbärare i regionen.

OPINION

Folkrörelsernas självständighet hotas

4 LEDARE Spelutredningen föreslår att stänga ute folkrörelserna från spel på internet undergräver deras möjligheter till egen finansiering och hotar deras självständighet.

Nykterhet inte nog för medlemskapet

6 DEBATT IOGT-NTO är en organisation som kräver mycket av sina medlemmar. Att enbart leva nyktert räcker inte om man ska hålla hela medlemslöftet. Det skriver arbetsgruppen bakom rådsrådet om förbundets värdegrund och uppmanar alla medlemmar att tycka till.

AKTUELLT

Alkoholkonsumtionen kvar på hög nivå

8 AKTUELLT Trenden med ökande alkoholkonsumtion är bruten, men konsumtionen ligger kvar på en hög nivå. Det framgår av en rapport om drogutvecklingen i Sverige 2008 från Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN.

I RÖRELSE

NBV-rektor avgår efter förtroendekris

31 I RÖRELSE Olika sätt att tolka nya statsbidragsregler för folkbildningen utlöste en förtroendekris i studieförbundet NBV och slutade med rektorn Sofia Modigh avgång.

"Larsa" blev Årets Västerbottning

26 FEM MINUTER Lars-Eric "Larsa" Ählén, ordförande i kamratstödsföreningen IOGT-NTO Medmänniska i Umeå, har fått utmärkelsen Årets Västerbottning.

FASTA AVDELNINGAR

LEDARE	4	RECENSIONER	7	INTERVJU	16	KORSORD	25
REDAKTION	5	AKTUELLT	8	KULTUR	20	FEM MINUTER	26
INSÄNDARE	5	TRE FRÅGOR	9	HALLÅ DÄR	33	IOGT-NTO INFO	32
DEBATT	6	REPORTAGE	10	KRÖNIKA	24	NÄSTA NUMMER	35

OMSLAGSBILD

Foto: Anita Johansson



Spelutredningen föreslår att spel på Internet bara ska få bedrivas av statliga Svenska Spel. Regeringen måste säga nej till förslaget, som genom att stänga ute folkrörelserna från framtidens spelmarknad undergräver deras möjligheter till egen finansiering och hotar deras självständighet.

Självständigheten hotas

AV EVA ÅHLSTRÖM

Ett reportage om IOGT-NTOs ekonomi längre fram i tidningen beskriver problemet med "den enbenta ekonomin", alltså att förbundets verksamhet är helt beroende av intäkter från lotterierna. Strax före jul kom en statlig utredning med förslag som riskerar att slå undan detta enda ben.

Utredningen "En framtida spelreglering" föreslår, bland mycket annat, att statliga Svenska Spel är de enda som ska få bedriva spel på Internet i framtiden. Det betyder att IOGT-NTO och andra folkrörelser stängs ute från den marknad som enligt alla bedömare kommer att växa mycket snabbt på de traditionella lotteriernas bekostnad.

Hos IOGT-NTO Lotterier, Folkspel (som driver Bingolotto) och en del andra organisationer har man insett att framtidens marknad finns på nätet och börjat, om än i liten skala, med lottförsäljning den vägen. Men den utvecklingen vill alltså Spelutredningen sätta stopp för.

Motivet till förslaget är att utredningen vill begränsa tillgängligheten till "problematiske spel", men nog måste det finnas andra sätt att reglera den del av spelmarknaden som har framtiden för sig än att ge statens eget spelbolag monopol på den.

För IOGT-NTO-rörelsen finansierar lotterierna 80-90 procent av en angelägen och växande verksamhet. Att organisationen är så beroende av lottförsäljningen är ett problem i sig, och förbundet försöker på olika sätt hitta fler inkomstkällor. Men samtidigt betyder intäkterna från lotterierna att organisationen inte är beroende av statsbidrag för sin verksamhet. IOGT-NTO kan driva sin linje och göra sin röst hörd

utan att behöva oroa sig för hur det kan uppfattas av den som håller i plånboken.

I de senaste årens regeringsförklaringar, liksom i hela arbetet med "Örnprocessen" och överenskommelsen mellan staten och organisationer inom det sociala området, understryks civilsamhällets stora betydelse. I de sammanhangen har också den ena ministern efter den andra bedyrat sin respekt för organisationernas självständighet.

Om ministrarna menar något med de stolta deklarationerna, måste de därför avvisa Spelutredningens förslag om att

»För IOGT-NTO-rörelsen finansierar lotterierna 80-90 procent av en angelägen och växande verksamhet.«

stänga en given väg för finansiering av framtida verksamhet i folkrörelserna. Om de inte inser det själva, måste Folkförbundet se till att de gör det.

IOGT-NTO-förbundet har som ett första steg framfört sin kritik mot förslaget i ett brev till finansminister Anders Borg och andra berörda ministrar. Samtidigt förbereds större insatser för att bilda opinion mot förslaget.

Flera andra organisationer, som också blir förlorare om Spelutredningens förslag går igenom, kommer säkert också att reagera. Regeringen ska nog räkna med att

stora delar av det civilsamhälle den talar så varmt om kommer att höra av sig de närmaste månaderna och tala om var de tycker att den här delen av Spelutredningen hör hemma.

Om regeringen mot förmodan ändå skulle gå på utredningens förslag att stänga spelmarknaden på nätet för folkrörelserna, är det riksdagsledamöternas tur att få det hett om öronen. Folkförbundets styrka ligger i att de har medlemmar runt om i landet. Varenda riksdagsledamot kan – och bör – bli uppvaktad av lokala företrädare för IOGT-NTO och andra organisationer som kan förklara vad de tycker om ett förslag som hotar deras möjligheter att finansiera sin verksamhet. ■



FÖR ÖVRIGT ANSER ACCENT ATT...

Vi har ett vinnande System

FÖRSÄLJNING Systembolagets försäljning ökar, trots att alkoholkonsumtionen inte gör det, visar den senaste undersökningen från SoRAD. En positiv utveckling – utom för Bryggareföreningen som säkert kommer att hitta nya bevis för att privatimporten ökar och att det är nödvändigt att sänka de svenska alkoholskatterna.

Polisen gör årets blåsning

ALKOHOLKONTROLL Polisen gör fler alkoholkontroller än någonsin – och hittar allt färre rattfyllerister. Flest kontroller görs på vardagsförmiddagar, färre på kvällar och helger när alkoholrelaterade olyckor är vanligast. Att klara statistiken är viktigare än att förhindra olyckor. Poliserna som vill lyckas ännu bättre borde satsa på att kolla deltagare i nykterhetsrörelsens möten.

Notis i repris

ALKOHOLFRI Till jul- och nyårshelgerna presenterade Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet matbilagor med mängder av vintips och annonser om viner, med de obligatoriska varningarna för alkoholens farlighet. Men inte en rad om alkoholfria alternativ. Får man inte vara med på festen om man av någon anledning inte vill eller kan använda alkohol?

Citatet

»Missbruk är av
ondo, men det är
faktiskt bruket som
vållar det onda.«

THORE GÅRMARK

Vi är alla likvärdiga medlemmar

MEDLEMSKAP Jag trodde att alla krafter som kan göra en insats inom IOGT-NTOs område var välkomna, men efter tre år som medlem tycker jag inte att det verkar vara så.

Har vi inte kommit längre i samhället och i IOGT-NTO än att vi ska exkludera människor som vill bli medlemmar? Några av insändarna i Accent nr 9-10 verkar vilja det.

Man behöver inte tycka om det själv men försök i alla fall! Alla har rätt att älska någon, att visa det och att bli accepterad för den man är. Eller ska vi i IOGT-NTO ha en annan hållning? I så måste jag överväga mitt medlemskap

Religiöst obunden innebär endast att IOGT-NTO som organisation inte ska tillhöra något specifikt religiöst samfund. För medlemmarna är det fritt fram att vara protestant eller katolik, pingstvän eller jude lika väl som att inte ha en väldefinierad trosriktning. Lika väl som att hetero-, homo- och transsexuella också måste få vara med i IOGT-NTO.

Det finns faktiskt människor som kan tänka sig att vara medlemmar bara av den anledningen att de tycker att IOGT-NTO behövs som motkraft till "drogkulturen". För dem räcker det med att de medlemmar som finns i rörelsen arbetar i den riktning stadgarna medger och att de blir behandlade som likvärdiga människor.

En demokratisk organisation som IOGT-NTO som riktar sig så mycket mot ungdomar måste vara i takt med tiden och inte skuldbelägga dem som inte är OK enligt de bokstavstrognas mall.

STEN LUNDGREN, SUNDVALL



Moderaternas, och Kristina Axén Olins, liberala alkoholpolitik bidrar till alkoholproblemen, menar insändaren.
FOTO: ÅKE ERIKSSON

Axén Olin offer för sin egen politik

POLITIK I Accent nr 9-10/08 berättar Kristina Axén Olin om sina alkoholproblem. Hon säger att hon drack för mycket för att dämpa stressen, trots att hon visste att det inte var bra. Men riskerna med den liberala alkoholpolitiken, som hon och moderaterna har drivit på mer än något annat parti, har hon förnekat och sagt sig inte känna till. Framför allt att slopade restriktioner leder till högre konsumtion och mer utslagning. Det framgick av en radiodebatt som hon deltog i för några år sedan.

En sådan okunnighet ökar rimligtvis risken för missbruk, liksom alkohol-liberalismen i sig gör det.

På sätt och vis torde man därför kunna säga att Axén Olin är ett offer för sin egen alkoholpolitik! Även om också andra faktorer har spelat in.

LARS TORSTENSSON

Betackar mig för pekpinnar

PRIDE Gänget som jobbade med Pridefestivalen var värda något helt annat än en skollärares pekpinnar. Med kännedom om vad de åstadkom med sitt engagerade arbete för nykterhetsrörelsen kan jag säga att Stefan Engström (Accent nr 8/08) borde skämmas för att komma med pekpinnar. Ge dem istället vad de är värda, nämligen beröm och uppmuntran. Det låg mycket engagemang och hårt arbete bakom det som visades upp i festivaltåget. Det sägs ha varit det mest fotograferade ekipaget i tåget.

Jag förstår inte heller Anita Näslunds ifrågasättande av deltagande i Pride (nr 9-10). Vi ska väl föra ut våra idéer till alla våra medmänniskor?

För den som är lite bevandrad i nykterhetsrörelsens historia är det väl inte obekant att vi använt oss av djävulens

namn tidigare för att föra fram våra synpunkter. Men det känner kanske inte Per-Erik Bernspång till (nr 9-10)? Självt är jag "djävligt nykter" sedan jag i tolvårsåldern bestämde mig för det. I dag är jag 75 år och tänker fortsätta att vara DJÄVLIGT NYKTER.

SVEN ERIKSSON, TULLINGE

Oskyldigt bruk roten till missbruk

MISSBRUK Missbruk är av ondo, men det är faktiskt bruket som vållar det onda. Att avglorifiera alkoholbruket är därför en solidaritetsfråga för en ljusare framtid.

Risken för framtida missbruk ökar med sjunkande ålder vid första glaslet enligt en stor amerikansk undersökning. Ingen vet vilka som trillar dit.

Risken för missbruk drabbar ju endast dem som tagit sitt första glas.

THORE GÅRMARK, VÅSTERÅS

accent

Accent ges ut av IOGT-NTO, UNF, Ungdomens Nykterhetsförbund och JUNIS, IOGT-NTOs Juniorförbund.

Pressläggning detta nummer:
13 januari

REDAKTION

Eva Åhlström
Chefredaktör,
ansvarig utgivare
08-672 60 51
eva.ahlstrom@iogt.se

Patrik Sandström
Redaktionssekreterare,
form och layout
08-672 60 50
patrik.sandstrom@iogt.se

Maria Zaitzewsky
Featureredaktör, reporter
08-672 60 56
maria.zaitzewsky@iogt.se

Pierre Andersson
Nyhetsreporter
08-672 60 54
pierre.andersson@iogt.se

Eduardo Mutis
Bildredaktör
08-672 60 53
eduardo.mutis@iogt.se

Medarbetare detta nummer:
Jan Malmstedt, Anita Johansson,
Magnus Ericsson, Leif Stenberg, Kent
Hedlundh, Emma Hanquist, Rurik
Zaitzewsky, Anders Perstrand.

ADRESS

Accent, Box 12825
112 97 STOCKHOLM,
tel: 08-672 60 50, fax: 08-672 60 01
e-post: accent@iogt.se

IOGT-NTO-förbundet
tel: 08-672 60 00
Besöksadress:
Gammeldärsd. 38
Stora Essingen, Stockholm

ADRESSÄNDRING

tel: 08-672 60 38/39
fax: 08-672 60 01

ANNONS

Info Reklambyrå. Janne Moréus
tel: 0221-213 40, mobil: 070-346 34 62
e-post: janne@inforeklam.nu
Adress: Glasgatan 21, 731 30 Köping

TRYCK

VTT Grafiska, Vimmerby

OBESTÄLLT MATERIAL

Tidning svarar inte för insända, obeställda texter och bilder samt förbehåller sig rätten att redigera insänt material.

LAGRING

Allt material i tidningen Accent lagras och kan publiceras elektroniskt. Icke anställda måste meddela eventuellt förbehåll mot sådan lagring och publicering. I princip publiceras inget material med sådant förbehåll.

DISTRIBUERAS I 45 000 EXEMPLAR
TS-KONTROLLERAD UPPLAGA
ISSN-nr: 0345-0406



MEDLEM I SVERIGES TIDSKRIFTER



IOGT-NTO är en organisation som kräver mycket av sina medlemmar. Att enbart leva nyktert räcker inte om man ska hålla hela medlemslöftet. Det skriver arbetsgruppen bakom rådslaget om förbundets värdegrund och uppmanar alla medlemmar att både tänka och tycka till.

Inte nog att leva nyktert

AV INGA-LILL BERGSTEN, KARIN HAGMAN, JAN LINDE, ERIK WAGNER

När vi blev medlemmar i IOGT-NTO visste vi att det innebar mer än att vara helnykter. Vi är med i en organisation som kräver rätt mycket av sina medlemmar.

Verksamhetsidén är att varje enskild medlem är en del av lösningen för att nå en bättre värld, inte en del av problemet. Därför skriver varje medlem under ett så kallat medlemslöfte. Vad innebär det i dagens samhälle? Det är en fråga som vi måste diskutera oftare inom vår organisation. Det rådslag som inleddes på nyåret är en del av den diskussionen.

Vi har lång erfarenhet av att ha medlemslöfte, snart 130 år. Vi har alltid trott på att förändringar i samhället skapas av många individer tillsammans. Vi vill få många människor i rörelse mot ett gemensamt uppsatt mål. Det är inte så många organisationer som ställer så höga krav på sina medlemmar som vi tillsammans har valt att göra. Vi måste varje dag manifestera att vi är medlemmar genom att aktivt ta avstånd från alkohol och andra droger.

"Som medlem i IOGT-NTO lovar jag att arbeta för ett bättre samhälle utifrån IOGT-NTO-rörelsens grundsatser och program. Därmed lovar jag att leva helnyktert, det vill säga att ej använda alkoholdrycker med högre alkoholhalt än 2,25 volymprocent, narkotika eller andra gifter med berusande effekt."

Så lyder vårt medlemslöfte. Att man har valt att lyfta fram alkohol- och drogfriheten beror på att det är något som skiljer oss från andra organisationer.

Men det räcker inte att vara helnykter.



Under Rådslag 2009 får medlemmarna i IOGT-NTO chansen att tycka till om rörelsens värdegrund.

»Det är inte så många organisationer som ställer så höga krav på sina medlemmar som vi gör.«

Vi måste också leva upp till andra både allmänna och speciella mål. De finns i våra i grundsatser och program. Det är ett ramverk för hela vår organisation, hela IOGT-NTO-rörelsen. Grundsatserna är basen för vår värdegrund, och programmet sätter ramen för vår verksamhetsidé. Det är formuleringar som klubbades 1970, när IOGT och NTO slogs ihop.

Så här inleds grundsatserna: "IOGT-NTO-rörelsen bygger sin verksamhet på principen att alla människor har lika rätt till frihet, personlig utveckling och lycka."

Vi slår alltså redan genom första meningen fast att vi är en organisation som tycker mer än att folk ska sluta supa och använda knark.

Men vad betyder dessa, delvis gamla formuleringar i dag? Vad ställer det för krav på oss som organisation? På vår interna kultur? På dig som är en enskild medlem?

Rådslaget är en satsning där alla medlemmar bjuds in till samtal och meningsutbyte. Alla medlemmar behöver vara med – du också, oavsett om du är nyrekryterad eller gammal i gamet, oavsett om du är känner dig ung eller gammal, och oavsett religion, politisk uppfattning, kulturell bakgrund eller sexuell läggning. Allas tankar och idéer behövs i samtalet om vår gemensamma värdegrund.

Under hela 2009 kommer ett stort antal aktiviteter att äga rum: samtal i föreningar, diskussioner på kongressen i sommar, på vårt community på nätet och enskilda medlemmar emellan.

Det är nu under 2009 som du och alla andra medlemmar i IOGT-NTO kan tycka till. Dina synpunkter kommer att göra skillnad. Det är inte säkert att allt ska ändras, men efter 38 år är det troligt att formuleringarna behöver ses över.

Håll utkik i Accent och på iogt.se för mer information. Diskussionen kanske leder fram till att våra Grundsatser och Program justeras på kongressen 2011, och då vill vi att just du ska ha tyckt till och talat om vad du tycker. ■

MÅNADENS SNACKIS

Julsupandet ifrågasattes och en vit jul lyftes fram

MÅNADENS SNACKIS Frågan om det verkligen är nödvändigt att nubba och öla sig till fylla under julhelgen har utan tvekan varit månadens snackis i media. Vit Jul-kampanjen har synts mycket i både tidningar, radio och i debattprogram på teve. Vice förbundsordförande Anna Carlstedt har flitigt medverkat i bland annat Expressen och i teve. Lokalt har Vit Jul-aktiviteterna blivit omskrivna och varit inslag i radio.

Välkända krönikörer och författare som Katerina Janouch och Hillevi Wahl har både skrivit om och skrivit på för Vit Jul. Nyktra tv-profilen

Doreen Månsson var med i SVT Debatt på temat "En vit jul", där hon starkt försvarade en nykter jul. Inte minst för barnens skull.

På kvällstidningarnas livsstilssidor har det dykt upp artiklar som ifrågasätter vårt jul-supande – och ger tips om hur man håller julen alkoholfri. Skippa sillen och bjud på något italienskt i stället, förslog Aftonbladet. Då försvinner anledningen till att köpa hem brännvin och julen blir lite vitare. Är en nykter och städad jul den nya trenden?

MARIA ZAITZEWSKY

Ny kunskap om nykterheten

Nykterhet i rörelse
Antologi - Sober Förlag



RECENSION De senaste decennierna har medfört många och tvära kast i alkoholpolitiken, från mellanölsexperiment till mångdubbling av införselkvoter och annan EU-anpassning. Hur de förändringarna och den stora ökningen av alkoholkonsumtion och alkoholskador har påverkat nykterhetsrörelsen och svenskarnas inställning till nykterhet har vi inte vetat mycket om - förrän nu. Antologin "Nykterhet i rörelse" (Sober Förlag) kastar nytt och intressant ljus över ett stycke svensk nutidshistoria.

Utgångspunkt för boken är en stor intervjuundersökning av SoRAD som ger delvis ny kunskap om nykterheten i Sverige - som att hela 21 procent av svenskarna inte dricker alkohol och att det alltså borde finnas en stor potential för rekrytering till nykterhetsrörelsen. Den studien ligger till grund för initierade analyser av utvecklingen inom nykterhetsrörelsen, Svenska kyrkan, frikyrkor och andra folkrörelser. Författarna är själva engagerade i de rörelser de beskriver, men det gör inte innehållet mindre intressant, snarare tvärtom.

Initiativet till "Nykterhet i rörelse" togs av SAN, Sveriges Akademikers Nykterhetsorganisation, som tillsammans med författarna har lagt ner ett imponerande arbete på att samla och sammanfatta kunskap om alkoholutveckling, nykterhet och nykterhetsrörelse under tiden efter 1970.

Några kapitel är lättlästa, andra är onödigt akademiska i sitt upplägg. Det gäller särskilt presentationen av intervjuundersökningen, där intressanta slutsatser riskerar att försvinna i mångordiga metodbeskrivningar. Visst är det viktigt att redovisa hur mätningarna gått till, men det går lika bra i fotnoter och kommentarer. En studiehandledning är utlovad, och den är välkommen.

EVA ÅHLSTRÖM

Kraftfull bok om narkotikafrågan

Jonas Hartelius
Bortom utbud och efterfrågan i narkotikapolitiken



RECENSION Jonas Hartelius är något av ett enmansuniversitet inom narkotikapolitiken och har under många år publicerat en rad välskrivna och kunskapsrika artiklar och böcker. "Nytt fokus på narkotikamissbruket" (Hjalmarsson & Högberg, Stockholm 2008) heter en ny bok, liten till formatet men kraftfull till innehållet.

Boken ska läsas eftertänksamt, även om den är lättläst: det är tunga, ibland bedövande argument som författaren lägger fram.

Narkotikakontroll kan gälla utbudssidan, det vill säga produktion, marknadsföring och distribution, och efterfrågesidan, alltså konsumtion - i det här fallet lika med missbruk. Jonas Hartelius menar att en framgångsrik narkotikapolitik, vid sidan av den självskrivna utbudskontrollen, fordrar en koncentration på efterfrågesidan. Denna har kommit i skymundan.

Men även på utbudssidan kan man göra förödande misstag. I bak-

grunden till "opiumkriget" i Kina låg europeiska staters krav på att få sälja opium; det tog mer än ett sekel att slutligt få bukt med det missbruk som följde. Andra exempel på producentsidans förödande verksamhet är den internationella handeln som vilken världsomspännande koncern som helst. Narkotikafrågan har blivit ett av samhällets etablerade problem som dock ofta i dag möts med "runt-omkring-åtgärder" - eller blir teman i olika mediala underhållningssammanhang.

Även om Hartelius inte själv säger det, anser jag resonemanget bör föras vidare till ett plan där vi tar upp drogfrågorna i en diskussion om vad vår hedonistiska, individuellt lyckoinriktade kultur för med sig.

Boken leder fram till en slutsummering att det krävs en starkare inriktning på konsumentledet. Därigenom ska man slå ut all lönsamhet i narkotikadistribution. På vägen dit tar Jonas Hartelius upp hård kritik mot det faktum att narkotikakontrollen inte är något eget kompetens- och kunskapsområde, inte har någon väl definierad, accepterad och överförbar kunskap som kan få samhället att undvika de missriktade förslagen till olika former av harm reduction-åtgärder.

Polisens och tullens förebilder hämtas från det militära området, i stället borde de hämtas från det medicinska-epidemiologiska eller ekonomiska området.

Jonas Hartelius har själv under årens verksamhet som författare, föredragshållare och sakkunnig inom området visat att det går att samla en sådan kunskap. Om det är någon som kan sammanfatta dessa kunskaper som grund för ett allmänt accepterat, övergripande narkotikapolitiskt system - en slags "allmän teori" - är det Hartelius. Men begreppen utbud/producentsida och efterfrågan/konsument-sida räcker i så fall inte: här behövs en fördjupad analys av vad som verkligen sker när utbud och efterfrågan möts.

JAN MALMSTEDT

Boråskretsen söker ungdomskonsulent

Arbetsbeskrivning

Som konsulent kommer du, i samarbete med en styrelse, att ansvara för att utveckla junior- och UNF-verksamheten, kvantitativt och kvalitativt. I arbetsuppgifterna ingår att rekrytera, inspirera och utbilda ideella ledare samt att organisera kurser och läger för såväl juniorer som UNFare. Du kommer att ha en stöttande funktion för våra junior- och UNF-föreningar i Boråskretsen och ge dess medlemmar och ledare support.

Kvalifikationer

Du måste gilla att arbeta med människor, vara flexibel, full av idéer och ha såväl initiativförmåga som visst ordningssinne.

Alkohol- och drogfrihet är en självklarhet och medlemskap i IOGT-NTO-rörelsen krävs.

Körkort och tillgång till bil är nödvändigt för att klara jobbet.

Du tycker det är ok att arbeta en del kvällar och helger.

Du bör ha goda kunskaper i svenska och ha lätt för att uttrycka dig i tal och skrift.

Du bör ha goda datakunskaper i Officepaketet.

Anställningsform: Provanställning 6 månader, tillsvidare.

Tillträde: snarast eller efter överenskommelse.

Ansökan, med lönekrav, skickas till: Borås IOGT-NTO-krets, att: Monica Uhlin, Kasernvägen 6, 504 31 BORÅS, senast den 9 februari.

Upplysningar lämnas av: Monica Uhlin, tel 033-24 17 25 eller via e-post: monica.uhlin@nsf.scout.se

Lotteripengar hotas av spelutredningens förslag

EKONOMI Strax före jul presenterades utredningen "En framtida spelreglering". Där föreslås bland annat att de enda som ska få bedriva spel på Internet i framtiden är Svenska Spel. IOGT-NTO och övriga folkrörelser stängs på så vis ute från en marknad som med stor sannolikhet kommer att ta över allt mer från de traditionella lotterierna i framtiden.

– Om vi inte får bedriva lotteri och spel via Internet fruktar jag att vi är

borta helt från lotterimarknaden om ett antal år, säger Per-Åke Lundin, ansvarig för strategisk planering på IOGT-NTO.

Bakgrunden till förslaget är att utredaren vill begränsa tillgängligheten till "problematiske spel" och vill därför att bara statliga Svenska Spel ska få möjlighet att bedriva spel på nätet i Sverige i framtiden.



Norsk seger mot alkoholreklam

REKLAM Den norska Tidskriften Vinforum förlorade nyligen en tvist kring det norska förbudet mot alkoholreklam. En norsk domstol har slagit fast att det norska reklamförbudet för alkohol inte står i strid med EØS-avtalet (motsvarande Sveriges EES-avtal innan vi blev medlemmar i EU).

För att pröva lagstiftningen tog tidskriften Vinforum in ett antal vinannonser i december 2003. Enligt ett beslut av EFTA-domstolen i februari år 2005 är reklamförbudet förenligt med EØS-avtalet. Nu har också den inhemska lagmannsretten slagit fast att det finns grund för reklamförbudet som inte strider mot EØS-avtalet.



Bornicon & Salming fick böta 200 000 kronor för felaktig marknadsföring.

Alkoholannonsörer bryter mot reglerna

REKLAM Enligt alkohollagen ska den som marknadsför alkoholvaror i annonser "iaktta särskild måttfullhet". Detta betyder bland annat att bara flaskan eller burken och råvaran som använts får synas på bild.

Trots att lagen är tydlig fortsätter Konsumentombudsmannen att dela ut varningar och tingsrätterna böter. I juli



ALKOHOLKONSUMTIONEN FORTSATT HÖG I SVERIGE

Systembolaget ökade sin försäljning under 2008.

FOTO: SYSTEMBOLAGET

ALKOHOL Trenden med ökande alkoholkonsumtion är bruten, men konsumtionen ligger kvar på en hög nivå. Den höga konsumtionen har medfört att fler blir sjuka av alkohol, men ännu märks ingen ökning av antalet alkoholrelaterade dödsfall. Det framgår av en rapport om drogutvecklingen i Sverige 2008 från Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN.

Efter flera års ökning har alkoholkonsumtionen

i Sverige stagnerat de senaste två-tre åren. Den fortsatte 2007 att ligga strax under 10 liter ren alkohol per person (15 år och äldre), vilket historiskt sett är högt. Andelen oregistrerad alkohol ökade kraftigt de första åren på 2000-talet, bland annat till följd av ökad resandeförsel. Under 2005-2007 har dock andelen oregistrerad alkohol minskat och Systembolaget återtagit andelar av försäljningen.

PA

förra året fick Börje Salmings vinimportbolag Bornicon & Salming en böteslapp på 200 000 kronor efter att de marknadsfört sin champagne Boizel med en bild på en löjromstoast. Strax före jul fick också företaget Vino Grosso punga ut med 200 000 kronor för att ha låtit en korkskruv och en rutig duk synas tillsammans med en vinflaska i en annons.

Dagens Media skriver att de sex största alkoholimportörerna mellan 2006 och 2007 tillsammans ökat sina medie-

budgetar från knappt 100 miljoner kronor till 150. Nästan hela ökningen har dock hamnat i tv, där investeringarna ökade från 51 miljoner till 95 miljoner.

"Psykvården tar inte alkohol på allvar"

VÅRD Mer än varannan kvinnlig patient som söker psykiatrisk vård har en så hög alkoholkonsumtion att den riskerar deras hälsa. Totalt sett är var fjärde psykiatripatient alkoholmissbrukare. Detta

enligt sex experter och läkare inom områdena psykosocial forskning inom psykiatri i en artikel på DN Debatt strax före jul:

"Svensk psykiatri tar inte alkoholmissbruk bland patienter med psykiska problem på allvar. Detta trots att jämfört med befolkningen i stort är det betydligt vanligare att psykiatriens patienter har ett riskbruk av alkohol. ... Till och med om patienterna har allvarliga problem blundar psykiatri för sådana negativa samband."

– Det finns många förlorare om det här skulle gå igenom, det är ju fler organisationer än vi som får stora delar av sina intäkter från lotterier. För vår del är siffran närmare 90 procent, säger Per-Åke Lundin.

Tillsammans med andra folkrörelser försöker nu IOGT-NTO att påverka förslaget innan det antas av Riksdagen.

– Vi håller på att skriva ett remissvar och kommer att arbeta med uppvaktningar och annan påverkan.

PIERRE ANDERSSON

Försenad utredning av alkohollag

ALKOHOL Alkohollagsutredningen som skulle varit klar vid årskiftet har fått förlängd tid till sista februari.

– Det ligger ingen särskild anledning bakom förseningen. Redan från början

kunde vi se att det nog inte skulle gå att klara detta på ett år, säger Håkan Kjellsson, före detta förbundsjurist på IOGT-NTO och en av de som nu arbetar med utredningen.

Hög IQ ger lättare alkoholproblem



FORSKNING

Brittiska forskare har funnit ett samband mellan barns IQ och deras benägenhet som vuxna att få alko-

holproblem. Sambandet är tydligare bland kvinnor än män, enligt Dr G. David Batty och hans kollegor i en artikel publicerad i American Journal of Public Health.

I studien följde forskarna över 8 000 barn. I tioårsåldern fick de gå igenom ett slags intelligens test och tjugo år senare kollade man hur mycket de i drack i vuxen ålder. De flesta klarade sig bra och drack inte mer än genomsnittet men studien visar ändå en tydligt förhöjd risk för alkoholproblem jämfört med normalbälvade barn.

Drogförebyggande arbete ökar

VÄRD Enligt en ny sammanställning från Statens folkhälsoinstitut ökar det drogförebyggande arbetet i omfattning. Samtidigt ökar dock flera typiska skador – något som förklaras med att tillgängligheten av både alkohol och narkotika har ökat.

– De förebyggande insatserna har främst varit inriktade på att begränsa efterfrågan, men vi vet att åtgärder för att begränsa tillgängligheten ger god effekt. En större tyngd bör läggas där, till exempel genom bättre tillsyn över servering och försäljning, säger Nils Stenström, enhetschef vid



FOTO: PHOTOS.COM

Nej till cannabis i Schweiz



NARKOTIKA Det blev nej till avkriminalisering av cannabis vid folkomröstningen i Schweiz. Däremot godkändes permanentande av försök med heroin och metadon till opiatberoende personer.

Trots att användning av marijuana/hasch är utbrett bland många schweizare, enligt en drogvaneenkät, så sade en klar majoritet nej till att släppa cannabis fri. Hampa-initiativet lyckades bara få cirka 37 procent av rösterna, medan drygt 63 procent röstade nej.

Resultatet när det gäller behandlingsprogram för heroinister som inte lyckats bryta missbruket blev tvärtom. 68 procent röstade ja till permanentande av nuvarande försök där missbrukare kan få heroin eller syntetiska motsvarigheter på recept.

Förespråkarna understryker att underhållsprogram minskar kriminaliteten i samhället när missbrukarna slipper stjäla för att finansiera drogerna och risken för överdoser minskar när intaget sker mer kontrollerat. Kritiker anser att fri tillgång till heroin motverkar viljan till rehabilitering.

DRUGNEWS/BC-SL

Statens folkhälsoinstitut.

Även om konsumtionen av alkohol ligger kvar på en oförändrad eller svagt sjunkande nivå visar Folkhälsoinstitutets sammanställning att akuta alkoholskador som förgiftningsfall, dödsfall i trafiken och misshandel fortsatte att öka under 2007. Under tiden 1998 till 2007 har antalet unga kvinnor som vårdats för alkohol-förgiftning ökat med hela 68 procent.

Siffrorna visar också att omkring 80 procent av kommunerna idag har en samordnare för alkohol och narkotika. Kommunerna har också ökat den egna andelen i finansieringen av förebyggande insatser.

– Det är en positiv utveckling, men samarbetet mellan de offentliga insatserna och frivilligsektorn kan förbättras, säger Nils Stenström.

TRE FRÅGOR

P1s Meny tar en vit månad

Sven Ekberg

redaktör och producent för radioprogrammet Meny, P1

Februari blir en vit månad i programmet Meny. Varför?

Vi har valt att haka på ett initiativ med en vit månad som några kommuner har startat. Förra året drog Strömsunds kommun igång en vit månad, nu är bland andra också Jämtland, Hälsingland och Östersunds kommuner med. Inom kommunerna arbetar man aktivt med krogar och uteställen för att få ner drickandet. Vi tycker att det är bra att jobba för en så god sak och ville gärna vara med.

Hur kommer den vita månaden att märkas i programmet?

Vår vinkrönika uteblir, vi kommer inte ha att några recept som innehåller alkohol och vi kommer överhuvudtaget inte att prata om eller diskutera vin eller annan alkohol i programmet. Alkoholen kommer att lysa med sin frånvaro på alla plan.

Varför blir just februari vit?

Kanske för att det är den kortaste månaden? Ärligt sagt så vet jag inte, men jag gissar att kommunerna ser en ökning av problem med alkohol efter julhelgerna och vill satsa på en vit månad direkt efter.

MARIA ZAITZEWSKY



Pertti Pironen, orderplockare. FOTO: ANITA JOHANSSON

ALKOHOL SOM

▲ Orderplockaren

PERTTI PIIRONEN på Carlsberg

■ BERÄTTA OM DITT JOBB!

– Jag är orderplockare och gruppleddare. Det innebär att jag kollar att vi har fått in rätt drycker från Carlsberg i Falkenberg, där bland annat ölen tappas, och att vi levererar dem till rätt restauranger och butiker. Vi levererar folköl, starköl, läsk, vatten och cider men också vin och sprit till restauranger. Vi är en mellanhand mellan Vin&Sprit och restaurangerna. Rent konkret består jobbet av att lasta backar, fat och lådor med öl och andra drycker, så att lastbilarna sedan kan hämta dem. Jobbet är tungt, jag lyfter ungefär 2000 kilo per pass. Varje dag bärs sammanlagt 18 000 kollin ut. Det är mycket. Så man blir gan-

ska vältränad. Att gå på gym på fritiden behövs knappast. Men det handlar mycket om teknik och uthållighet. Numera har vi också maskiner till hjälp när vi ska lyfta. Vi är 140 män som jobbar här på lagret i tvåskift. Här finns också två kvinnor, men de lyfter inte lika tungt.

■ VAD ÄR DET BÄSTA MED DITT JOBB?

– Tryggheten, jag har jobbat här sedan 1979 och trivs bra. Vi har gott kamratskap i arbetsgruppen också. Att jag började på Carlsberg, eller Pripps som det hette då, var mest en slump. Men jag känner mig stolt och nöjd över att ha varit här i så många år.

■ HUR KÄNNER DU INFÖR ATT JOBBA MED EN VARA SOM KAN LEDA TILL ALKOHOLISM?

– Ingenting särskilt. Jag ser det här som

vilken produkt som helst. Själv dricker jag måttligt och är inte så intresserad av alkohol. Men när jag dricker öl så blir det förstås gärna Carlsberg.

■ HÄNDER DET ATT DU BLIR SUGEN PÅ ATT TA EN ÖL HÄR PÅ LAGRET?

– Nej, verkligen inte. Jag ser inte på det som öl ens. För mig är det bara ett jobb, varor som ska bäras och packas. För tjugo år sedan fanns det en och annan som drack lite för mycket och som säkert lockades av att vara omgiven av så mycket öl och sprit. Men numera är det annorlunda. Vi kör ju truck och det fungerar inte att vara onykter på jobbet. Dessutom tycker jag att det finns betydligt trevligare ställen att dricka på än här på lagret! ■

Stå upp-komikern

HASSE BRONTÉN

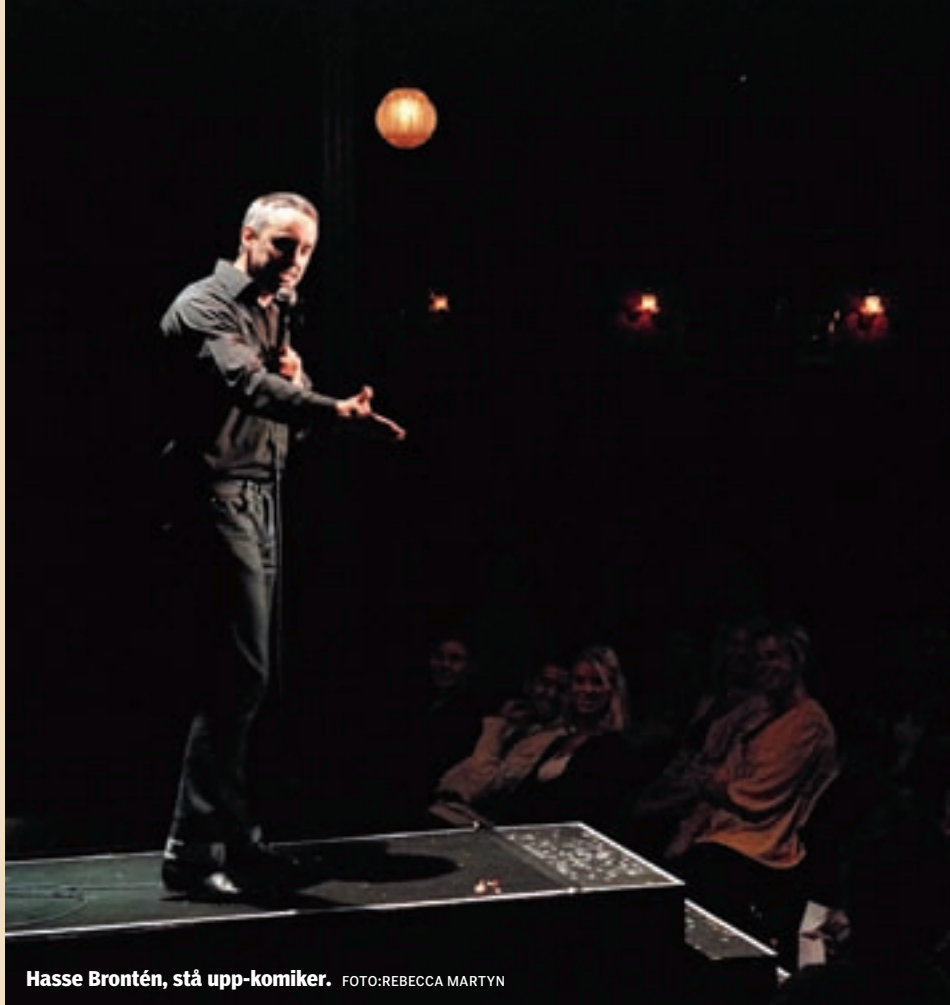
■ HUR ÄR DET ATT JOBBA MED EN BERUSAD PUBLIK?

– En lagom berusad publik inte är att förakta. Men alltför berusad är ingen hit. Det börjar ju ofta bra, folk blir lite euforiska av att dricka. De vågar svara om man slänger ur sig en fråga eller ropar kanske något själva. Det är kul och en förutsättning för en bra show. Men sedan slår det lätt över och folk blir bara dumma. Tvåvägskommunikationen slutar att fungera. Då gäller det att hantera situationen på ett bra sätt.

Ett är att använda sig av det som händer ute i publiken och skoja till det. Att försöka ignorera att ett gäng exempelvis viftar med en flagga är bara korkat. Ett annat trick är att vända den som är "dum" emot alla andra. Att snabbt tänka om och använda sig av annat material än det planerade är ytterligare ett sätt att tackla en berusad publik. Subtila skämt går sällan hem, utan man måste köra på med raka rör och mer grovkalibrig humor.

■ HUR ÄR DET ATT UPPTRÄDA INFÖR NYKTER PUBLIK?

– Det beror på i vilken miljö man befinner sig och vilka som finns i publiken. Ibland är det ingen skillnad alls. Om folk är "med" och gillar en så blir det ofta bra.



Hasse Brontén, stå upp-komiker. FOTO:REBECCA MARTYN

JOB

För en del är alkoholen en förutsättning för deras yrke. Accent har träffat alkoholterapeuten, bartendern, vinpro-varen, proffsnykteristen, stå-uppkomikern och fabriksarbetaren och samtalat om deras jobb och alkoholens roll.

AV MARIA ZAITZEWSKY OCH EVA ÅHLSTRÖM

maria.zaitzewska@iogt.se, eva.ahlstrom@iogt.se

Man kan dessutom dra fler subtila, intelligenta skämt. Men det kan ju också bli stelt och tråkigt. Idealet är nog ändå att publiken dricker alkohol på en lagom nivå, det är nästan en förutsättning för det här jobbet. Men skillnaden mellan lagom och för mycket är härfin.

■ HUR HANTERAR DU SOM PERSON ATT VISTAS I EN ALKOHOLDRÄNKT MILJÖ?

– Som ståuppare erbjuds man ofta en drink eller en öl efter föreställningen. Man stannar gärna kvar en stund och antingen vill ledningen bjuda på ett glas, eller så gör någon i publiken det. Här måste man vara vaksam så att man inte hamnar i ett alkoholmissbruk. Det är lätt hänt om man uppträder flera kvällar i veckan. ■



Maria Bergström, alkoholterapeut.

FOTO: MARIA ZAITZEWSKY



Alkoholterapeuten

MARIA BERGSTRÖM

■ BERÄTTA OM DITT JOBB!

– Jag är alkoholterapeut, en av ganska få. Yrket har tidigare knappt existerat, det har funnits ett glapp mellan alkoholforskarna och gräsrotsfolket som jobbar ideellt. Det finns fortfarande alltför få personer som har handfast kunskap i hur man kommer tillrätta med ett missbruk. Men jag och min man Lennart utbildar nya alkohol- och drogterapeuter sedan flera år tillbaka. Efterfrågan på alkoholterapeuter, där man kan få hjälp med både missbruk, ångest, stress och livsfrågor, ökar. De behövs inom kriminalvården, på behandlingshem och på företag. Jag arbetar kognitivt och tolvsstegsinriktat sedan 20 år och har utbild-

ALKOHOLTERAPEUTEN fortsättning

- dat mig inom kognitiv psykoterapi och familjeterapi. Jag träffar familjer, par och enskilda för terapi. Missbruk drabbar ju hela familjen. Jag och Lennart träffar sammantaget cirka 150 patienter per år.

■ HUR GÅR TERAPIN TILL, RENT KONKRET?

– Vid första tillfället får klienten berätta om sitt problem. Ofta är det chefen eller kanske frun/mannen som skickat personen till oss, ibland följer de med. Under de första mötena görs två tester, varav ett personlighetstest, och därefter ställs diagnos. Det är möjligt att ställa 2 000 beroendediagnoser och de flesta har ångestproblematik i botten. Få har endast sitt missbruk som problem. Diagnosen beskriver om personen har ett missbruk eller ett beroende och eventuella följdstörningar. De som kommer hit går på minst 10-12 samtal, det är minst så långt vårt program tar. Kognitiv behandling innebär övningar och hemläxor, för att lära sig att hantera sitt problem. Men många går betydligt fler än 12 gånger. Och många återkommer efter en tid. Då har de kanske börjat dricka igen i tron att de klarar ett måttligt alkoholintag.

■ VILKA KOMMER HIT?

– Majoriteten är män mellan 30 och 50. En vanlig klient är en 27-årig man som har strulat runt under många år och som upptäcker att alla kompisar börjar stadga sig och att han själv börjar tappa greppet. Han hamnar i en slags livskris och söker hjälp. Men många tycker inte att de platser hos en alkoholverapeut. De inser att de kanske dricker lite för mycket, men inte att de har problem. De kommer hit för att till exempel chefen har krävt det. En del vill lära sig att dricka måttligt och vill inte ge upp drickandet. Men vi gör klart för dem att medan de går här måste de vara nyktra. Om de bara vågar släppa sitt självförnekande, slutar de att ljuga för sig själva och för oss. De förstår att vi är här för att hjälpa dem. Efter behandling väljer många att bli helnyktra, medan andra hittar en konsumtion som inte är skadlig.

■ VILKEN ÄR DIN DRIVKRAFT I JOBBET?

– Från början var det att hitta bra metoder för att människor skulle slippa lida av sitt alkoholmissbruk. Jag har själv en nykter bakgrund inom IOGT-NTO och såg att de fanns många metoder som inte användes. Men min största drivkraft och glädje är förstås att jag ser att det går att göra något åt att 6 000 personer per år dör av alkohol. Jag blir glad när jag ser att det går bra för människor, att de inte längre behöver mig. ■



Olle Häggström, har varit proffsnykterist nästan hela sitt yrkesliv.

Proffsnykteristen

OLLE HÄGGSTRÖM från IOGT-NTO

■ BERÄTTA OM DITT JOBB!

– Jag brukar säga att jag är professionell nykterist. Det har jag varit sedan jag gjorde lumpen. Då fick jag ett jobb som distriktskonsulent för IOGT-NTO, UNF och Juniorförbundet i Örebro, och sedan dess har jag bland annat varit förbundskonsulent för IOGT-NTO och verksamhetschef för NBV MittSverige. Sedan 2003 är jag VD för Våra Gårdar, som är ett samarbetsorgan för nykterhetsrörelsens lokaler.

En viktig uppgift för nykterhetsrörelsen är att se till att det finns bra alkoholfria mötesplatser med bra verksamhet – möten, studier, bio och andra kulturarrangemang. Det jobbar jag med idag.

■ DU ARBETAR FÖR NYKTERHET ÄVEN PÅ DIN FRITID?

– Ja, det har jag också gjort sedan ungdomen. Mina föräldrar var aktiva i nykterhetsrörelsen, så det var naturligt att följa med dem till IOGT-NTO-lokalen. Jag testade att dricka ett tag i 17-18-årsåldern, men jag la av rätt snart för att bli medlem i UNF. Sedan har jag varit aktiv på alla nivåer i IOGT-NTO, från föreningsstyrelsen hemma i Drömme till förbunds-

styrelsen några år i slutet av 1990-talet. Nästan varenda helg är jag med på, eller organiserar själv, någon aktivitet inom rörelsen.

■ VILKEN ÄR DIN DRIVKRAFT?

– Jag får vara med och utveckla något som jag tror på. Som till exempel när jag jobbade med ungdomar i Örebro och själv inte var mycket äldre än de men ändå en vuxen som de hade förtroende för. Det var så roligt och gav så mycket att jag en gång jobbade 42 dagar i sträck – utan att fundera på det. Eller när jag var distriktskonsulent i Västernorrland och drev projekten Vit 93 och Vit 94 i samarbete med landstinget. När jag träffar landstingsrådet idag, lyfter hon fortfarande fram det som ovanligt lyckade projekt.

Jobbet har också gett mig ett fantastiskt nätverk både inom och utanför nykterhetsrörelsen. Extra roligt är det när jag kan hjälpa till att knyta kontakter mellan människor inom rörelsen och politiker eller kulturpersonligheter som jag har träffat i andra sammanhang.

■ TÄNKER DU NÅGON GÅNG PÅ ATT DU ÄR BEROENDE AV ALKOHOL FÖR DITT JOBB?

– Ja, det är klart, men det stör mig inte. Jag skulle inte vara ledsen om samhället blev alkoholfritt. Det är ju det jag arbetar för! För mig är IOGT-NTO-rörelsen dess-



FOTO: JONAS FORSBERG

Bartendern

ANDREAS BERGMAN på hotell Reisen

■ HUR SER DU PÅ DITT JOBB?

– Jag ser mig som en värd som har till uppgift att få folk att koppla bort vardagen. Jag vill ge dem en trevlig kväll och det gör jag inte bara genom att blanda goda drinkar, utan genom att konversera på en lagom nivå, ”känna av” gästens behov och kanske ge dem lite ”show” också. Att vara bartender är ett hantverk som kräver god produktkunskap. Men det handlar också mycket om att kunna ta folk på rätt sätt och vilja ge det där lilla extra i serviceväg.

■ HUR SER DIN DRÖMGÄST UT?

– En gäst som har koll, är intresserad och vill lära sig mer om drinkar. Som kan sitta i baren i timmar utan att bli full och som gärna pratar om allt möjligt. Det är mindre kul med gäster som bara tar en Loka i baren. Och att få en alkoholfri beställning är inte heller någon höjdare. Jag vill ju gärna göra riktiga cocktails med alkohol.

Men vad gör du om en gäst beställer en alkoholfri drink?

Det klart att det kan vara en utmaning att göra något gott utan alkohol, att blanda olika juicer på ett spännande sätt. Det gör jag ofta till mig själv när jag står i baren. Men jag ska inte sticka under stol med att nyktra gäster ofta konsumerar mindre och sitter kortare tid i baren. Samtidigt har jag full respekt för att människor av olika anledningar inte kan eller vill dricka alkohol.

■ HUR HANTERAR DU EN BERUSAD GÄST?

– Folk blir sällan jättfulla här. Man kommer inte hit för att dricka sig berusad. Men visst händer det att gubbar i kostym som har varit på personalfest och nubbat kommer hit och tror att de kan dricka ännu mer. Jag brukar prata med dem som till barn. Man måste vara väldigt tydlig och förklara varför man inte kan servera dem mer. En del blir förbannade, men jag behåller mitt lugn. Som nykter har man alltid övertaget.

■ DRICKER DU MER FÖR ATT DU JOBBAR I EN BAR?

– Nej, snarare tvärtom. Bartenders jobbar ofta långa pass och är de som går hem sist. Dels finns det inte så många ställen som är öppna då, om man nu skulle vilja gå ut. Och dels orkar man inte, man är för trött. Det funkar inte att gå ut och supa när man dagen därpå ska stå i baren, vara trevlig, pigg och göra ett bra jobb. När man dessutom hela tiden arbetar med alkohol så blir man faktiskt inte så himla sugen själv. Jag kan ta en öl eller två ett par gånger i veckan, men mer blir det inte. Det finns säkert bartenders som dricker mer än genomsnittet. Men kockar dricker ännu mer. De slutar tidigare på kvällen och har fler möjligheter.

■ HAR DU NÅGRA BETÄNKLIGHETER KRING ATT JOBBA MED EN PRODUKT SOM FÖRSTÖR LIVET FÖR MÅNGA?

– Nej, jag har inga moraliska aspekter på det. Alkohol är en laglig drog och det är inte min sak att sätta mig till doms över vad och hur mycket folk dricker. Som bartender utför jag bara ett hantverk. ■

utom mycket mer än en organisation mot alkohol. Det är en organisation som i snart 130 år ställt upp för alla människors lika värde och för internationell solidaritet. Hemma i Drömme, och på många andra små orter, är det IOGT-NTO-föreningen som står för kulturarrangemangen, inte bara för de egna medlemmarna utan för hela byn.

■ ÄR DET INTE ETT HOPPLÖST JOBB ATT FÖRSÖKA MINSKA DRICKANDET?

– Definitivt inte. Däremot är det ibland svårt att mäta resultatet. Jag får många bekräftelser, jag vet till exempel att jag har bidragit till att skjuta upp alkoholdebuten för många och till att några tagit steget att bli medlemmar. Att skapa alkoholfria miljöer är också ett sätt att minska drickandet.

Det är ett meningsfullt arbete, men vi måste hjälpa varandra att se vad vi har åstadkommit. Vi kan inte bara se det som är ogjort.

■ HAR DU NÅGON GÅNG FUNDERAT PÅ ATT GÖRA NÅGOT ANNAT?

– En gång på 80-talet sökte jag ett annat jobb, men det fick jag inte, och sedan blev det nykterhetsrörelsen på heltid. Men jag har inga planer för framtiden. Det skulle vara kul att jobba utanför nykterhetsrörelsen ett tag. ■

Andreas Bergman ser bartendern som en värd som tar hand om sina gäster. FOTO: ANJA LILJEFORS.



Vinprovaren

JENS LINDBERG på Systembolaget

■ VAD INNEBÄR JOBBET SOM "NÄSA"?

– Jag provar viner och sätter ord på karaktären hos de 150 nyheter som Systembolaget lanserar varje månad. Systembolagets "vinspråk" är känt av de flesta och används även till alkoholfria viner. Man talar om olika smaktyper; fylliga, smakrika, blom-miga, strama, fruktiga och söta. Ett vin kan alltså exempelvis vara rökigt eller fatigt, ha toner av citrus och mandel, svart vinbär eller äpple. Det är en myt att vinprovare måste ha särskilt sensibla näsor. Däremot är det viktigt att ha ett bra minne, så att man minns tidigare dofter och smaker och kan jämföra dem med nya viner som man provar. Man skapar en slags referenskunskap som man sedan mäter andra drycker emot. Strukturen kring provningarna är benhård och alla vinprovare vet exakt vilka ord de ska använda för att beskriva ett vins karaktär. En stor del av mitt jobb handlar om att kommunicera ut "språket" till kunderna och samtidigt utveckla det internt.

■ HUR VÄLJER DU UT VINERNA SOM KÖPS IN?

– Det är en lång procedur. Vinproducenten kontakter en svensk leverantör, som i sin tur presenterar vinerna för Systembolaget. Systembolagets offertprovingsgrupp blindprovar och poängsätter de inkomna vinerna och det vin som får högst poäng köps in. Det är då viktigt att vinprovarna talar samma "språk", så att vinerna får en jämbördig bedömning.

De som vinner blindtestet hamnar slutligen här. Systembolaget har ett 20-tal offertprovare för blindtesterna och tolv karaktäristikprovare.

■ VARFÖR BLEV DU VINPROVARE?

– Jag är förstas oerhört vinintresserad. Jag började på Systemet för snart tjugo år sedan som försäljare. Därefter blev det kundtjänst och sedan ett par år tillbaka jobbar jag med detta. Jag har gått en tvåårig internationell utbildning. Privat ägnar jag mig gärna åt att matcha rätt vin till rätt



Jens Lindberg, vinprovare på Systembolaget.

FOTO: MARIA ZAITZEWSKY

mat. Och jag tycker att det är självklart att en vällagad måltid ackompanjeras av ett gott vin. Vänner och bekanta utnyttjar förstas mina kunskaper och jag får ofta ge tips och råd. När jag reser utomlands är det kul att kunna föra diskussioner kring traktens lokala viner med restaurangpersonalen och få chans att prova nya drycker och smaker.

■ VAD ÄR TABU FÖR EN VINPROVARE?

– Förkylningar förstås. Rökning innan provning, liksom mycket smakrika, kryddiga och vitlöksstikka maträtter. Munhålan måste vara ganska neutral. Men visst tar vinprovandet på munnen. Några sköljer med vatten, men jag tycker inte

att det behövs. Däremot så påverkas ju tänder och tandkött av det myckna provandet. Vinet sköljer ju genom munnen hela tiden. Ibland kan man känna sig rätt sönderfräkt.

■ HUR SER DU PÅ ATT JOBBA MED EN VARA SOM ÄR EN LAGLIG DROG?

– Jag ser inga problem med det. Den politik som Systembolaget för, att inte rea ut varor eller på annat sätt få folk att dricka mera, står jag helt bakom. Alkohol är ju trots allt en laglig drog och jag tycker att vi snarare bidrar till att folk dricker med vett. Däremot är det så att vi som jobbar med alkohol generellt har en något högre alkoholkonsumtion än andra. ■

KORTA FAKTA OM ALKOHOL

■ Alkoholkonsumtionen i Sverige ligger på i snitt 9,6 liter ren alkohol per person och år.

■ Systembolaget sålde förra året 41 600 liter ren alkohol, en ökning med 6 procent från året innan. Minst ökade starkspriten, mest ökade alkoholfritt, 11 procent.

■ Tio procent av svenskarna räknas som alkoholist. Räknar man även in dem som har ett riskbruk blir siffran 17 procent.

■ Alkoholens del av BNP i EU är 1,3 procent, vilket motsvarar 125 miljarder euro

■ 5000-7000 personer dör varje år

till följd av alkohol; skador eller sjukdomar. 75 procent av dessa är män.

■ 80 procent av alla våldsbrott är alkoholrelaterade

■ På Carlsberg och Spendrups arbetar sammanlagt drygt 2 700 personer.

■ 400 000 barn lever i risk/missbruksmiljöer

■ 15 procent av svenskarna drack ingen alkohol det senaste året.

■ Drygt 45 000 personer är organiserade nykterister inom IOGT-NTO-



TOSCANA **8-14 september**

En resa genom det böljande toscanska landskapet bland sekel-gamla olivträd, ståtliga mörkgröna cypresser, pittoreska byar och medeltida städer där du får uppleva en underbar natur, rika konstskatter och god mat.

SYDAFRIKA **29 september-14 oktober**

I "Regnbågslandet" möter du det gamla och nya Afrika med dess mångkulturella folk, fantastiska naturscenerier och unika flora och fauna. Upplev bland annat safari i Krugerparken, traditionell afrikansk kultur i Zululand, fängelseön Robben Island och kåkstäder i Kapstaden.

Vill du veta mer om våra resor?

Kontakta SOBER-resor, Rotevägen 2, 433 69 Sävedalen,
tel. 031-26 53 30, fax 031-340 86 34, soberresor@telia.com,
så sänder vi mer information • www.soberresor.se

IT-supporttekniker

Vi söker nu en supporttekniker till vår IT-grupp för en tillsvidareanställning. Din roll blir att agera som första linjens support gentemot anställda och medlemmar som kontaktar vår IT-support. Du ska också lägga upp nya användare, samt installera inköpta datorer med våra standardprogram. Du kommer också att administrera delar av vår telefonväxel.

Personen vi söker har vana av servicearbete inom IT och är också gärna medlem i IOGT-NTO eller någon av våra närstående organisationer, eller har föreningsvana från annan ideell organisation.

Vi arbetar i dagsläget i en renodlad Microsoft-miljö, och du som söker ska ha kunskaper i Microsofts standardprodukter. Om du också har kunskaper i Active Directory, Exchange 2007 och/eller Sharepoint är detta meriterande. Vidare är också kunskaper inom telefonväxlar och IP-telefoni meriterande. Vi har en Philips SOPHO is3000-växel.

IT-gruppen på IOGT-NTO arbetar med drift och support inom IT-området och telefoniområdet åt IOGT-NTO-rörelsen, Nykterhetsrörelsens Bildningsverksamhet (NBV) och organisationen Våra Gårdar över hela landet. Vi sitter i trevliga lokaler på Stora Essingen i Stockholm.

Är du intresserad och har frågor, kontakta vår servicechef, Pontus Lundell på 08-672 60 34 eller pontus.lundell@iogt.se. Facklig företrädare (Unionen) är Tobias Tengström, 08-672 60 60

Vill du söka tjänsten skickar du in en ansökan med meritförteckning och löneanspråk senast den 10 februari 2009 till eva.persson@iogt.se eller via post till

Eva Blomstrand Persson
IOGT-NTO
Box 128 25
112 97 Stockholm



Oscar Olssons och Roine Rydman-Olssons fond

Fördelning av stipendier ur fonden sker under våren 2009.

Stipendier/bidrag kan tilldelas medlemmar i IOGT-NTO-rörelsen för:

- planerad eller pågående utbildning för barns och ungdoms fostran
- ledarutbildning för medverkan i ideellt föreningsarbete för barn- och ungdomsverksamhet
- utbildning för och arbete bland flykting- och invandrarbarn och dito ungdomar
- utbildning för barn- och ungdomsverksamhet med anknytning till IOGT-NTO-rörelse s olika projektländer.

Föreningar inom IOGT-NTO-rörelsen kan tilldelas bidrag för:

- arrangemang för att engagera invandrarfamiljer i IOGT-NTO-rörelsens föreningsarbete
- förenings direkta medverkan i IOGTs internationella arbete.

Ange i ansökan sökandes namn, adress, telefonnummer och konto.

Ansökan ska vara Oscar Olssons och Roine Rydman-Olssons fond, IOGT-NTO, Tore Andersson, Box 12825, 112 97 Stockholm, tillhanda senast den 30 april 2009.

KALLELSE TILL IOGT-NTO:s KONGRESS 2009

Förbundsstyrelsen kallar i enlighet med § 2:2 i stadgarna till ordinarie kongress i Göteborg den 8-11 juli 2009.

Förhandlingarna inleds onsdagen den 8 juli på Svenska Mässan.

Motion till kongressen kan inges av varje medlem, förening och distrikt och skall vara förbundsstyrelsen tillhanda senast den 29 april 2009.

Mötesrättigheterna regleras av § 2:5 i stadgarna. Varje medlem i IOGT-NTO-rörelsen har närvarorätt och yttranderätt vid kongressen.

Stockholm i januari 2009
Stefan Bergh
Generalsekreterare

Lagom är inget för författaren Märta Tikkanen. I hela sitt liv har hon sökt utmaningar. Den allra största blev äktenskapet med konstnären Henrik, som var alkoholist. Men hon vägrar att se sig som ett offer. "Att leva med Henrik var mitt eget val."

Tikkanen

Inspireras av att leva i motvind

AV MARIA ZAITZEWSKY FOTO ANITA JOHANSSON

Irettio år har gått sedan Märta Tikkanen kom ut med diktromanen "Århundradets kärleks-saga", en bok som då väckte stor uppmärksamhet, både i Finland och Sverige. Med sitt raka språk och nakna beskrivningar av livet tillsammans med en alkoholist slog hon an en sträng hos många kvinnor. Ingen hade tidigare i Finland vågat tala så öppet om alkoholismens fula ansikte; lukten av sprit, skammen och smusslandet.

Nyligen medverkade hon vid ett författarsymposium samt i en utställning om litterära skildringar av beroende och medberoende på Vin&Sprithistoriska museet i Stockholm.

Men medberoende vill Märta inte kalla sig.

– Jag värjer mig mot ordet, för jag såg mig aldrig som ett offer, som den underdåniga hustrun som anpassar sig och tassar på tå. Tvärtom var jag ofta fly förbannad på Henrik och protesterade högljutt. Jag hade också en egen identitet som författare och ett eget liv. Det tror jag var min räddning. Men naturligtvis förstod jag så småningom att Henrik var alkoholist. Och tystnaden, att inte tala om det, är förstås också ett sätt att hantera situationen och delta i spelet, säger hon och berättar att hon ofta ställde sig frågan om hon skulle stanna eller gå, om det var värt all smärta. Paret Tikkanen hade tre gemensamma barn och självklart tänkte Märta på dem och på sitt äldsta barn, som följt med från hennes första äktenskap. Hur mår de av att bevittna sin fars djupdykningar i flaskan?

– Man är skyldig barnen och sig själv att inte gå med på det. Samtidigt så tänkte jag att nu må det vara sista gången han dricker, inte kan någon människa vilja ha det så jäkligt som han hade det. Och efter varje period så sa han att nu, nu ska jag aldrig mer dricka. Jag ville förstås tro på det, även om jag efter hand begrep att det inte skulle bli så.

Märtas val blev att stanna – och hoppas.

– En gång höll han upp i ett helt år. Då trodde jag att det var över på riktigt.

Man frågar sig förstås; varför stannade hon, även när det stod klart att det inte skulle bli bättre?

Svaret kommer direkt. Kärleken.

– Henrik var ju inte bara sin alkoholism. Han var en fascinerande, vacker och fantastisk människa. Också. När han steg in i ett rum dominerade han. Han var karismatisk, rolig, begåvad och snabb i ord och tanke. En av de saker jag föll för var just hans ordbriljans.

ORDRIKEDOMEN ÄR OCKSÅ MÄRTAS – något hon skrattar ursäktande åt samtidigt som hon oförtrutet fortsätter att prata. Hon talar rakryggat och omedelbart, men finlandssvenskans lite saktmodiga melodi gör att orden landar med viss eftertänksamhet. Glädjen över att trots allt ha valt äktenskapet och den starka kärleken är inte att ta miste på. Hon säger att hon aldrig har ångrat sig, trots att hon och barnen betalade ett högt pris.

– Barnen led naturligtvis av det, ingen går skadeslös ur ett hem med missbruksproblem. Samtidigt så gav Henrik dem mycket som var bra. Han förde dem in konstnärsvärlden, han var bildad, rolig och oerhört kreativ. Och han såg alltid till att det fanns mat >





Märta Tikkanens samhällsengagemang och skrivarlust är lika stor idag som när hon slog igenom för trettio år sedan.

› på bordet, att vi hade pengar till det vi behövde. Där fanns mycket kärlek och omtanke.

För egen del upplever Märta att hon har lärt sig mycket av äktenskapet. Att vara ödmjuk, att inte ta någonting för givet. Att inte döma någon.

– Jag vet av egen erfarenhet att problem är mångfacetterade, det finns inga enkla lösningar. Vissa knäcks av att leva med en alkoholist, men så blev det inte för mig. Jag blev i stället starkare.

Hon avbryter sig själv under några sekunder. Sitter tyst och väger orden innan hon fortsätter.

– Jag blir tydligen inspirerad av att leva i motvind. Och livet med Henrik var onekligen rikt på upplevelser, samtidigt som det var svårt. Man ställdes på prov hela tiden; hur ska jag handskas med det här? Hur gör jag nu? Det var aldrig lagom, slätstruket.

Men en dag tog det trots allt stopp. Märta och barnen hade kommit till vägs ände. Hon sa till Henrik att till sommaren går jag. Strax därefter fick han diagnosen leukemi.

– Så jag stannade. Jag gjorde det inte av medlidande, utan för att jag inte hade kunnat leva med mig själv om jag hade lämnat honom när han var sjuk. Så mycket vi hade genomlevt så var det alldeles självklart att vi skulle gå också den sista biten tillsammans.

Henrik Tikkanen fick fem år till. Märta var fyrtionio år när han dog. Något nytt äktenskap har det inte blivit. Henrik var och förblev den stora och centrala upplevelsen.

DE TRÄFFADES NÄR MÄRTA var helt ung. Redan då längtade hon efter att få skriva och arbetade som journalist. Hon visste att hon ville dela sitt liv med en man som hade ett passionerat förhållande till orden. Men att Henrik också drack förstod hon inte.

»Vissa knäcks av att leva med en alkoholist, men så blev det inte för mig. Jag blev i stället starkare.«

– Jag var aningslös. Jag kommer från en borgerlig miljö där ”en flaska konjak praktiskt taget gick i arv från far till son” enligt Henrik. Jag hade aldrig umgåtts med människor som drack. På den tiden odlades dessutom myten om spriten som en förutsättning för skapandet. I Finland hörde det till att konstnärer drack, det var bara så det var. Spriten var naturligtvis en komplikation i vårt förhållande och nog är det så att jag alltid har sökt mig till komplicerade män. Jag tycker om utmaningar och har alltid sett till att jag har det lite för jobbigt, lite för mycket att göra.

Jobbigt och svårt blev det periodvis. Märta skötte hela markservicen med barn och hushåll vid sidan av sitt yrkesarbete och skrivandet. Trots att hon under 1970-talet höll den feministiska fanan högt och pläderade för kvinnors rätt till ett eget liv, levde hon själv i ett traditionellt äktenskap.

– Aldrig att Henrik läste en saga eller bytte en blöja. Tvärtom tog han sig ofta rätten att gå ut medan jag nattade barnen för att senare ta emot honom med en kopp té och en varm famn. Nog blev jag arg på honom. Och jag brydde mig inte så värst mycket om hushållet heller. Jag var aldrig intresserad av matlagning eller av att påta i vår radhusträdgård i Esbo. För mig stod det mellan att hinna skriva och hålla hemmet i perfekt skick. Jag valde skrivan-

det. Min första roman är faktiskt tillägnad min diskmaskin. Det var tack vare den som jag fann tid att skriva.

Hur gjorde hon?

– Jag fick karva ut korta stunder här och där, skrev för det mesta om nätterna. Det var så "Århundradets kärlekssaga" fick den här korta prosadikt-formen. Det var mest för mig själv jag skrev, för att komma vidare, klara nästa dag och förstå mina motstridiga känslor lite bättre. Det skulle ju inte bli någon bok, inga transportsträckor, bara rätt på. Man kan säga att formen fann sig själv efter ett tag, det kändes rätt och naturligt. Varje ord får en starkare och djupare innebörd när de står så glest. Men när barnen var riktigt små arbetade jag som modersmåls lärare. Jag insåg att skrivandet fick vänta för min del.

MÄRTAS ÄMNESVAL ÄR JORDNÄRA – och har alltid ett kvinnligt perspektiv. Hennes böcker handlar om psykisk sjukdom, relationer, sexualitet, alkoholism, ADHD (som yngsta dottern lider av). Varför?

– Jag valde inte ämnena utan det var livet som liksom stjälpde över mig. Jag var och är en mycket samhällsengagerad person som kände ett ansvar att öppna människors ögon. Genom att kombinera tanke och känsla insåg jag att jag nådde ut. Att försöka kamouflera mitt jag genom ett annat "jag" tyckte jag bara var fänt. Jag valde att skriva rakt och enkelt och utifrån mitt eget perspektiv. På 70-talet var ju budskapet det viktigaste, inte formen.

Samhällsengagemanget har hon kvar, liksom skrivglädjen. Just nu arbetar hon på en antologi om mormödrar. Någon nattsvart syn på dagens samhälle har hon inte, trots att hon lakoniskt konstaterar att vi lever i en egocentrisk och individualistisk era. Men med svåra tider i antågande utgår hon ifrån att det svänger.

– I depressionstider tenderar människor att vilja ta hand om varandra, funderar hon.

Positiv är hon till den ökade jämställdheten, en av de frågor hon vurnat mest för.

– Jag blir så glad över alla dessa mjukispappor som tar hand om sina barn. Jag har två stycken på nära håll, säger hon med ett leende.

Hon syftar på sönerna, varav den ena är ensamförälder på heltid.

– Men visst har vi fortfarande en lång väg att gå. En ensamstående pappa ses som oerhört duktig om han klarar att sköta hem och barn, medan en mamma bara förväntas klara det.

Barnen och de sju barnbarnen tar upp mycket tid i Märtas liv. Kanske en smula för mycket, tycker hon. Alla sliter och drar. Märta beskriver sig som en ivrig och social människa som älskar sällskap – och som samtidigt aldrig får nog av ensamhet och stillhet.

– Bristen på tid är ett ständigt problem. Det är så många som behöver mig. Samtidigt är det ett stort privilegium, detta att vara så behövd. Jag är lyckligt lottad och stolt över att vi har klarat oss, barnen och jag. Trots allt. ■

MÄRTA TIKKANEN



ÅLDER: 73 år

YRKE: Författare

FAMILJ: fyra barn, två söner och två döttrar. Sju barnbarn. Maken, författaren Henrik Tikkanen, avled 1984, 59 år gammal.

BOR: I en stor våning i Helsingfors. Lägenheten från 1913 tillhörde en gång Märta Tikkanens mormor. Ett gammalt torp i Västra Nylands skärgård, där hon är så ofta hon kan.

EGENSKAPER: Nyfiken, impulsiv, ivrig.

BIBLIOGRAFI

Århundradets kärlekssaga

(1978) Forum



En nyskapande diktroman som tar sitt avstamp i familjelivet och den kämpiga tillvaron tillsammans med en man som dricker för mycket och som sätter sig själv i första rummet. Boken är en kärleksförklaring till maken Henrik, men också en närgången studie av hur vidrigt och svårt det är att leva med en alkoholist.

Scener ur ett konstnärsäktenskap

(2004) Forum



Är som en väldig fotnot till "Århundradets kärlekssaga" från 1978. Boken handlar om paret Märta och Henrik Tikkanens äktenskap och en kärlek som är bortom allt förstånd. Här möter vi den skrivande kvinnan, som ser sin dröm om en författarriktig haverera.

Män kan inte våldtas

(1975) Forum



Tova Randers firar sin födelsedag. Hon går på restaurang, hon dansar och följer en man hem. Hon blir våldtagen. Men Tova vill inte bli ett offer. Hon bestämmer sig för att våldta mannen och anmäla sig till polisen.

Sofas egen bok

(1982) Forum



Vid sju års ålder får Märta Tikkanens dotter Sofia diagnosen MBD (i dag kallat DAMP, ADHD eller ADD). Sofia har problem med inlärning och tar längre tid på sig än andra barn. Sofia kan bli väldigt arg – och snabbt glad i gen. Tikkanen berättar här hur det är att leva med ett MBD-barn, om oron och det engagemang det kräver av en förälder.

Sofia vuxen med sitt MBD

(1998) Forum



Det finns lite skrivet om vuxen MBD, men här beskriver Märta Tikkanen i en dokumentär bok om hur det är. Både ur Sofias synvinkel, men också ur Märtas och andra anhörigas. Svårigheter förstås, men också glädjeämnen.

Rödluvan

(1986) Forum



En självbiografisk bok, där författaren berättar om sin uppväxt och vuxenblivande. Hon funderar över huruvida det går att skilja på den person man var som barn och den man blivit som vuxen. Och om man som duktig storsyster verkligen törs sluta att vara så prätig, eller om det är invänt i ens personlighet.

Digitalt Forum länkar New York till Köping

I IOGT-NTO-huset Forum i Köping visas livesänd opera från Metropolitan i New York eller teater från Dramaten i Stockholm.

■ **DIGITALT FORUM** Stämningen är förväntansfullt laddad halvtimmen före den digitala Dramatenföreställningen av Lorcapijäsens "Bernardas hus". Vi befinner oss i IOGT-NTO-huset Forum i Köping, i en imponerande och uppfräschad teatersalong med plats för 280 sittande. I kväll är det första gången som Dramaten direktsänder här, på den 28 kvadratmeter stora duken. Publiken i Stockholm och publiken i Köping kommer samtidigt se Marie Göransson i rollen som Bernarda. Tanken svindlar, men än häftigare var det helgen innan när Metropolitanoperan i New York digitalsände "Faust" direkt via satellit.

– Det var fascinerande att inse att när publiken i New York applåderade, så applåderade också vår publik här. Samtidigt. Föreställningen var en matiné, som sändes här klockan sju svensk tid, säger Göran Magnusson, projektledare för Digitalt Forum i Köping. Han berättar att operan gjorde succé med 221 personer i publiken, trots att "Faust" inte anses särskilt lättillgänglig.

Det är inte bara IOGT-NTO i Köping som gör succé genom den digitala satsningen. Dramaten – och Metropolitan – har förstås också de mycket att vinna på att publiken strömmar till.

– Det ingår i Dramatens uppdrag att nå



Göran Magnusson, projektledare för Digitalt Forum i Köping, strävar efter att göra Forum Köping till en stark kulturfaktor i regionen.

ut till en större publik i hela landet, säger Ulrika Nilsdotter Geiger, pressansvarig på Dramaten. Vi är ju en nationalscen. Genom Digitalt Forum och samarbetet med Folkets Hus och Parker ger vi människor i glesbygden möjlighet att följa en livesändning av pjäser som "Dödsdansen" och "Bernardas Hus". Hon tillägger att man har mött mycket positiva reaktioner och dessutom ser fram emot ett samarbete med Sveri-

ges Television som planerar att tevesända "Bernardas Hus".

– Då når vi ännu flera. Förutom digitalsatsningen kommer Dramaten också att under året turnera med Riksteatern. Det blir ytterligare ett sätt att nå ut till en mycket större publik, konstaterar hon.

TILL FORUM I KÖPING kommer folk farande från hela trakten. Där har man redan planerat in en rad föreställningar under våren.

– Fyra, fem föreställningar räknar vi med att folk orkar med. Då blir det kända operor som "La Traviata" och "Madame Butterfly". Vi har funderat på baletten "Svan-sjön" också, säger Göran Magnusson.

Kontakterna med Dramaten och Metropolitan har vidarebefordrats via Folkets Hus, som på många platser redan kör digitala sändningar. Men för IOGT-NTO är det här något helt nytt. Man hoppas kunna locka folk även från Örebro, Västerås och andra större orter i närheten, som inte själva kan erbjuda föreställningar digitalt – eller ta emot en stor publik. Exempelvis tar Västerås Länsteater bara 78 personer.

– Vi strävar efter att bli en stark och viktig kulturfaktor i den här delen av landet, säger Göran Magnusson och berättar att man aktivt har valt att göra de investeringar som krävs i form av ett optimalt surroundsystem, en stor duk, mottagare för de digitala signalerna som kommer via satellit samt marknadsföring. Beslut togs i somras, så det har gått snabbt till handling.

– Anledningen är att vi är de enda i kom-

DIGITALA SÄNDNINGAR VÄXER

DIGITALT Inom nykterhetsrörelsen finns möjlighet att se digitala föreställningar i Köping och Bengtsfors. Folket Hus och Parker har ett 40-tal lokaler med digitala sändningar och det finns ytterligare ett 20-tal i privat regi.

Men det finns långtgående planer på att utöka satsningen

via Våra Gårdars biografier och samlingslokaler ute i landet. Enligt filmkonsulent Lars Gillegård på Våra Gårdar ser nykterhetsrörelsen stora framtida möjligheter med den digitala satsningen, både vad gäller filmvisningar, teater och annan verksamhet.

FÖRESTÄLLNINGAR via digitalt forum i Köping, våren 2009:

Lucia di Lammermoor, Metropolitan. 7 februari klockan 19
Madame Butterfly, Metropolitan. 7 mars klockan 19
Sömngångerskan, Metropolitan. 21 mars klockan 18

La Traviata, Stockholmsoperan. 25 april klockan 18.

För mer info om Digitalt Forum, gå in på: www.iogt-nto-forum.net
Biljetter till Köpings föreställningar finns att köpa via Köpings Turistbyrå 0221-256 55. Man kan också köpa biljetter direkt före föreställningen.



Salongen håller på att fyllas framför den 28 kvadratmeter stora filmduken. Ikväll ska besökarna bland annat få se Marie Göransson, övre bilden, i rollen som Bernarda i en direktsändning av Dramatens uppsättning av Bernardas hus.

FOTO: MAGNUS ERICSSON, SAMTLIGA BILDER

munen som har utrymmet, möjligheten och viljan. Den stora och djupa scenen är den bästa i kommunen och vi hyr ofta ut till lokala teatergrupper, Riksteatern och andra som behöver utrymme för sina uppsättningar.

GÖRAN MAGNUSSON BERÄTTA ATT satsningen har kostat drygt fyrahundratusen kronor, men med allt på plats så är de löpande kostnaderna relativt låga. Projektet har sponsrats ekonomiskt av Sparbanken, IOGT-NTOs förbundsstyrelse samt genom försäljning av lokaler. Några statliga kulturpengar har man däremot ännu inte sökt eller fått.

En del av utgifterna återvinns via biljettintäkter. 200 kronor biljetten kostade exempelvis operaföreställningen. Metro-politan krävde att få 80 kronor per såld biljett. Resten får IOGT-NTO i Köping behålla. Egen marknadsföring har knappt behövts så här långt. De lokala tidningarna har skrivit spaltmeter och med mun mot munmetoden kommer man långt.

Biovisningar kommer man däremot inte att satsa på. Orsaken är en liten biograf som ligger mitt över gatan.

– Vi vill inte konkurrera ut dem, säger Göran Magnusson.

DET BÖRJAR DRA IHOP sig inför "Bernardas hus". Foajén fylls med folk. Karin Strand är här med hela familjen och ser fram emot föreställningen. Det gör också Hjördis och Sven-Olof Larsson från Solmyra.

– Det är långt att åka till Stockholm och man har kanske varken tid eller råd. Därför känns det roligt att teatern kommer hit till oss som bor i skogen, säger Karin.

Både operaföreställningen och även dokumentären om artisten och Köpings-sonen Lars Winnerbäck som visades dagen innan har fått mycket positiva reaktioner från publiken. Så framtiden är ljus för fortsatta digitala sändningar.

Och planerna är många:

– Bland annat vill vi få hit Junis och UNE. Kanske kan man också ha intressanta före-



Publikintresset har så här långt varit stort för digitala sändningar. Någon marknadsföring har knappt gjorts, folk kommer ändå.

»Det var fascinerande att inse att när publiken i New York applåderade, så applåderade också vår publik. Samtidigt.«

GÖRAN MAGNUSSON,

PROJEKTLEDARE FÖR DIGITALT FORUM I KÖPING



Hjördis och Sven-Olof Larsson från Solmyra ser fram emot föreställningen.

läsningar via satellit och köra så kallade LAN, långsittningar, för dataspelssugna ungdomar. Kanske skulle man kunna ta in lokala ungdomsband som spelar då. Våra lokaler skulle kunna bli en utmärkt mötesplats för människor som vill umgås och göra roliga saker utan alkohol. Varför inte sportsändningar också med en lugnare stämning än ute på barerna? funderar Göran Magnusson.

"BERNARDAS HUS" NÄRMAR SIG slutet. Stämningen inne i salongen är tät. Pjäsen är stark och välspelad. De knappa två timmarna flyger iväg. Efteråt skvallrar sorlet om en nöjd och imponerad publik.

Göran står vid utgången och tar farväl, samtidigt som han stoppar informationsblad om kommande föreställningar och om IOGT-NTOs digitala forum i händerna på besökarna. Han har ett vänligt ord till alla. Kvällen är över för denna gång.

MARIA ZAITZEWSKY

maria.zaitzewskey@iogt.se



Interners brev till sina barn blev bok

Bok
"Som en blomma på månen"

BOKBARNBOKEN "Som en blomma på månen" är en uppföljning av teatergruppen OffStockholms tidigare turné på olika fängelser med pjäsen "När ånglar faller längre ner än botten". Pjäsen handlar om pojken Leo

som har en pappa som sitter inne, och om all ångest och längtan som rymts i ett litet barn som aldrig blir riktigt sett. En starkt berörande pjäs som använder sig av såväl skådespel som filmsekvenser. När jag såg pjäsen var det många rörda interner som valde att medverka vid ett samtal i närvaro av representanter från Off-Stockholm, KRIS och Bryggan. Samtalet handlade bland

Andlöst spännande till sista sidan

Nattfåk
Johan Theorin
Wahlström&Widstrand



ROMAN Johan Theorins förra bok "Skumtimmen" höll mig bokstavligt fängnen under några sommarveckor. Och den här är inte sämre. I "Nattfåk" är det Joakim, hans hustru Katrine och deras två barn som flyttar in i en gammal gård på Öland, Åludden. Det börjar så bra. Familjen finner sig till rätta, en pietetsfull renovering står högt på önskelistan, barnen trivs och hösten är på väg med sina dimmor och sin blåst. Men när Joakim hastigt måste återvända till Stockholm, hittas Katrine död nere vid stranden under hans bortavaro – och en lång uppförsbacke av tung sorg och oförklarliga händelser tar sin början. Vad hände egentligen Katrine? Joakim börjar, trots sin ledsenhet, intressera sig för husets mörka historia, då han känner på sig att den har något med Katrines död att göra. Berättelser från det förflutna vävs sakta ihop med nuet.

Andlöst spännande intill sista sidan. Längtar redan efter nästa Theorin.

MARIA ZAITZEWSKY

Bladvändare om viktigt ämne

Dödergök
Katarina Wennstam
Albert Bonniers förlag

ROMAN En ung familj, Maria, Tobias och deras lilla dotter Alma, köper ett radhus till vrakpris. Men det visar sig snart att en kvinna har blivit



Angelina Jolie spelar mamma till försvunne Walter.

SKRÄMMANDE OCH VÄLSPELAD HISTORIA

Changeling
Amerikansk film med Angelina Jolie

FILM Under oklara omständigheter försvinner 9-årige Walter Collins spårlöst från sitt hem. Året är 1928 och Los Angeles skakas av en rad polisiära skandaler. Nu är man beredd att göra vad som helst för att förbättra sitt skamfylade rykte. När lille Walter försvinner ser man chansen.

Christine får, efter att sonen varit försvunnen i nästan ett halvår, veta att han är återfunnen och välbehållen. Men när hon äntligen får se barnet inser hon att det är fel pojke. Hon protesterar, men polisen menar att Christine är förvirrad, att hon förträngt hur sonen ser ut, att hon vill fly från sina moderliga plikter. Men Christine låter sig inte slås ner. Med allt starkare röst kräver hon sin rätt – att

sökandet efter Walter ska fortsätta. Då spärras hon in på mentalsjukhus, för att tystas.

Av en slump rullas en fruktansvärd historia upp. Om kidnappade och mördade barn. Är Walter en av dem? "Changeling" bygger på en sann historia om ett fall och en rättsskandal som fick långtgående konsekvenser. Angelina Jolie spelar den sorgsna och kämpande mamman på ett övertygande sätt och filmen är i sin helhet både intressant, skrämmande och mycket välspelad.

MARIA ZAITZEWSKY

Fler filmer på Våra Gårdars biograf, januari och februari:

I taktet lyser stjärnorna, premiär 23/1, Mammut, premiär 23/1, Sagan om Desperaux, premiär 16/1, Män som hatar kvinnor, premiär 27/2, Kenny Begins, premiär 30/1, Benjamin Buttons otroliga liv, premiär 16/1



mördad i huset, misshandlad till döds av sin make, en polis. Maria, som tidigare har arbetat som journalist, blir först mot sin vilja intresserad av fallet, men ser sedan en möjlighet att få tillbaka sitt

jobb. Men valet att avslöja det hon vet är inte enkelt. Det kommer att få konsekvenser som inte känns moraliskt riktiga. "Dödergök" är en spännande, om än väl ordrik bok. Det känns som att författaren har stora ambitioner med sin bok och det är ju onekligen

en viktig fråga hon belyser – våldet mot kvinnor. Ändå kan det stundtals kännas som att det blir lite för mycket av allt. Trots det är "Dödergök" en riktig bladvändare och högklassig underhållning med en extra twist.

MARIA ZAITZEWSKY

annat om hur det känns att ha barn när man sitter inne och hur man gör för att bibehålla kontakten.

Det är utifrån dessa samtal som projektet "barnboken" växte fram. Regissören Anneli Ramirez, Isabell Lindström och Maciek van de Graaf deltog i en kreativ process tillsammans med interner och före detta interner med målsättningen att skapa goda relationer

mellan föräldrar och barn. Under sex månader fördes diskussioner kring önskan om samhörighet, förändring och förståelse. Där någonstans föddes boken "Som en blomma på månen", där kriminella mammor och pappor formulerar brev till sina barn. Strax före jul släpptes den. Projektet har sponsrat av Kriminalvården.

MARIA ZAITZEWSKY



Skräp - baksidan av konsumtionen

Skräp
Mattias Hagberg
Atlas

REPORTAGEBOK En dag i april slutar Mattias Hagberg gå ut med familjens sopor. Han känner ett begynnande obehag inför allt skräp han, hans fru och deras två barn skapar i lägenheten i Göteborg. Han känner oro och osäkerhet. Han börjar väga och mäta soporna, och katalogisera dess innehåll. Det visar sig att han och hans familj på ett år producerar ca 1560 kilo hushållssopor fördelat på 350 soppåsar. Volymmässigt blir det 4 kubikmeter. Det visar sig att familjen slänger en fjärdedel av all mat de köper. Vart tar alla sopor vägen?

Mattias Hagbergs inleder en resa i sopornas spår. Han gästarbetar som sophämtare, besöker förbränningsanläggningar och hamnar slutligen i slummen och fattigdomen i Ghana.



Dit lastas stora delar av västvärldens uttjänta elektronikprylar. På gatorna lever barn som lämnat sina föräldrar på landsbygden för att i staden köpa gammal elektronik som de bränner för att få ut koppar de sedan kan sälja vidare.

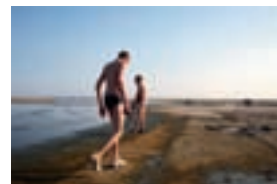
Hagbergs bok är liten och oansenlig, mycket enkelt författad och blott 150 små sidor. Hans argument är inte alltid underbyggda och tråkigt nog saknas fullständiga referenser till många faktauppgifter. Trots det har den en styrka i hur den rör sig mellan det lilla och det stora och visar på hur allt hänger samman – i såväl negativa som positiva spiraler. Hagberg diskuterar sopornas

koppling till städerna, industrialiseringen och konsumtionssamhället. I en rasande takt konsumerar vi mer och mer – inte för att vi behöver utan för att vi vill och kan. Hagberg skriver att "om julhandelns skulle stoppas ett år skulle västerlandet gå in i en djup ekonomisk kris". Vi har försatt oss själva i en situation som är fullkomligt ohållbar.

Det är inte rimligt att endast fokusera på omhändertagandet av soporna. Det som måste kritiseras är de levnadssätt som genererar dessa enorma sopberg. Skräp lyfter fram tankar om närproduktion, små samhällen, fungerande kretslopp och människor som känner sin plats i naturen. Trots att tilltalet är vagt och texten genomgående saknar den glödande ilska en sådan här bok borde rymma berättar den vad vi vet med vad vi behöver höra igen: radikalt förändrade levnadssätt är den enda möjliga framtiden.

NATHALIE SIMONSSON

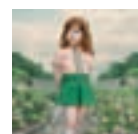
MISSA INTE



Gomorra, film om maffian.

1 **FILM** "Gomorra" bygger på Roberto Savianos omtalade bok. Oerhört stark italiensk film med dokumentär känsla om den napoletanska camorran och livet i dess skugga. Den unge Totò, individen don Ciro och skräddaren Pasquale, är alla på olika sätt offer för maffian.

2 **UTSTÄLLNING** Med sitt säregna uttryck har den fotografiska konstnären Loretta Lux rönt stor fram-



gång. Utställningen på Kulturhuset i Stockholm innehåller

ett 70-tal verk, där det huvudsakliga motivet är barn, som återges i noggrant koreograferade poser. Bilderna är en kombination av foto, måleri och digital manipulering och ställer frågor om synen på barn och skönhetsideal.

3 **BOK** "Min mormors historia" (Forum). Tolv av Sveriges mest lästa och älskade kvinnliga författare ur fyra generationer skriver personligt om sitt förhållande till sin mormor. Här finns passion och förbjuden kärlek, sorg, längtan, livskraft och kreativitet. Samtidigt utgör boken ett stycke modern kvinnohistoria. Med bland andra Märta Tikkanen, Inger Frimansson, Åsa Linderborg och Agneta Pleijel.

HALLÅ DÅR PETER GUSTAFSON FRÅN "BONDE SÖKER FRU", AKTUELL MED SKIVSLÄPP

Bonde gör popskiva

Du har spelat in singeln "Sommaren -92" och nu kommer snart en skiva. Hur låter den?

– Det är lättsam trallvänlig pop typ Gyllene Tider och Anders Glenmark. Jag har varit med och påverkat texterna, men musikstilen är skivbolagets önskemål. Jag tycker mest att det är en kul grej, men hoppas förstås

att folk ska vilja lyssna på mig.

Kan du sjunga?

– Jo, jag är tonsäker och har hållit på med musik på min fritid i många år. Men för mig är hästarna och gården det viktigaste, musiken ser jag som en trevlig bisyssla. Även om det blir succé så går hästarna först, helt klart.

Har du fått den här chansen för att du var med i "Bonde söker fru"?

– Så är det ju. Skivbolaget



utnyttjar det faktum att jag nu är ett känt ansikte. När de ringde trodde jag först att det var ett skämt, men det visade sig att de var seriösa.

Hur ser du på alkohol och andra droger?

– Jag dricker sällan alkohol och tar starkt ställning emot narkotika. När jag arbetade i krogsväng på 90-talet var jag en av dem som arbetade aktivt emot alla former av droger på uteställen och krogar. Att knarka är aldrig okej. För egen del går det förstås helt bort. Jag idrottar mycket och håller dagligen på med mina hästar, så jag måste vara i form. Därför avstår jag ofta helt från att dricka.

MARIA ZAITZEWSKY

Anki, Tommy och Alf är på turné för att möta människor på väg ut ur sitt missbruk. Alla tre har själva varit missbrukare. Vi känner oss som om det vore för hundra år sedan när spriten flödande och nykterheten var i sin linda, skriver Leif Stenberg.

Folkrörelse med stjärnor

AV LEIF STENBERG

Anki har passerat 40 år med marginal. Förändringen i livet är hon på väg att få ett jobb, förra gången det begav sig var hon 15. Åren däremellan har amfetamin haft makten över Anki.

Hennes man heter Tommy. När de blev ett par vågade han 23 kilo mindre. Hur tunn han var då kan jag knappt föreställa mig, för han bär inte på minsta uns fett idag. "Han var så smal att jag knappt vågade krama honom" anförtror mig Anki.

Alf är dryga 70. När hans fru dog för några år sedan började han dricka alldeles våldsamt, det gick fel i sorgearbetet.

Idag är alla tre fria från droger, på olika sätt har de varit mig behjälpliga för att göra några radiodokumentärer och tala om meningen med livet. Vi ses i grinningen. Tommy kör en minibuss som gått 28 000 mil. Vi ska på turné för att möta människor som håller på att lämna missbruket, skolutgångar som börjat prova droger och andra berörda.

I varje lokal som besöks släcker vi lamorna och tänder några stearinljus, sedan lyssnar vi till Alf, Ankis och Tommys inspelade röster. Publiken gör egna bilder till berättelserna, det är som förr i tiden när man lyssnade kollektivt på radion. Skillnaden är att personerna som hörs i högtalarna finns i rummet, det går att tala med dem efteråt och ta en fika.

Vid vår första anhalt, nära Storforsen längs Piteälven, går flera av åhörarna på behandling, då är man ofta kusligt dar-



ILLUSTRATION: RUZ

»Det goda samtalet förutsatte frånvaron av droger, inte förrän då gick det att förändra samhället.«

rig. Anki och Tommy är suveräna på att hantera sådant, de kan koden för att visa att vägen tillbaka finns, man kan ta sig igenom. När åhörarna ser att Anki är verklig är det som att de simmar ur sig själva, det går att nå ett annat liv.

Vi tar oss vidare till nästa ort och nästa. Minibussen blir ett hem för att samtala. Både Anki och Tommy har begärt skuldsanering och är satta att leva på existensminimum, då gäl-

ler det att vända på varje krona under många år. Anki vet allt om vilken matkedja som just då har billigast spagetti, i det närmaste oätlig – men ekonomiskt överkomlig – köttfärs och hur man kommer över mat med kort eller utgången datum till högst halva priset. När vi passerar affären med lägsta pris i Västerbotten på hundbajspåsar stannar vi där.

På Medborgarhuset i Lycksele undrar några gymnasieelever hur Alf kunde dränka sorgen över den döda hustrun i sprit. Då har Alf något att berätta, då äger han ordet och alla lyssnar.

IÅsele ansluter Åke från IOGT-NTO, han har ordnat pengar till turnén. Han kommer i en liten husbil, som har gått 18 000 mil, genom att han sover i den sparade pengarna.

Vi känner oss som om det vore för hundra år sedan när spriten flödade och nykterhetsrörelsen var i sin linda. Det goda samtalet förutsatte frånvaron av droger, inte förrän då gick det att förändra samhället och börja bygga välstånd.

Under resan från Åsele till kusten mitt i natten går ljuddämparen sönder, det hör till. Vi låter som marodörer, det goda med ljudet är att ålgarna flyr vägen. Alf och jag går av i Umeå. Tommy och Anki åker vidare till Skellefteå. Vi skiljs i tanken att de som startade folkrörelsen mot droger för hundra år sedan måste sitta på en stjärna och se oss nu. ■

VILL GE RÖST ÅT MÄNNISKOR I UTANFÖRSKAP

LEIF Stenberg är journalist och författare. Under senare tid har han gjort sju radiodokumentärer för P1 som granskar vad som nu sker med välfärdssamhället. Ett par av dem har han gjort

tillsammans med några före detta missbrukare som är medlemmar i IOGT-NTO i Umeå. Under ett halvår hade de återkommande möten för att tala om meningen med livet, om kärleken och döden.

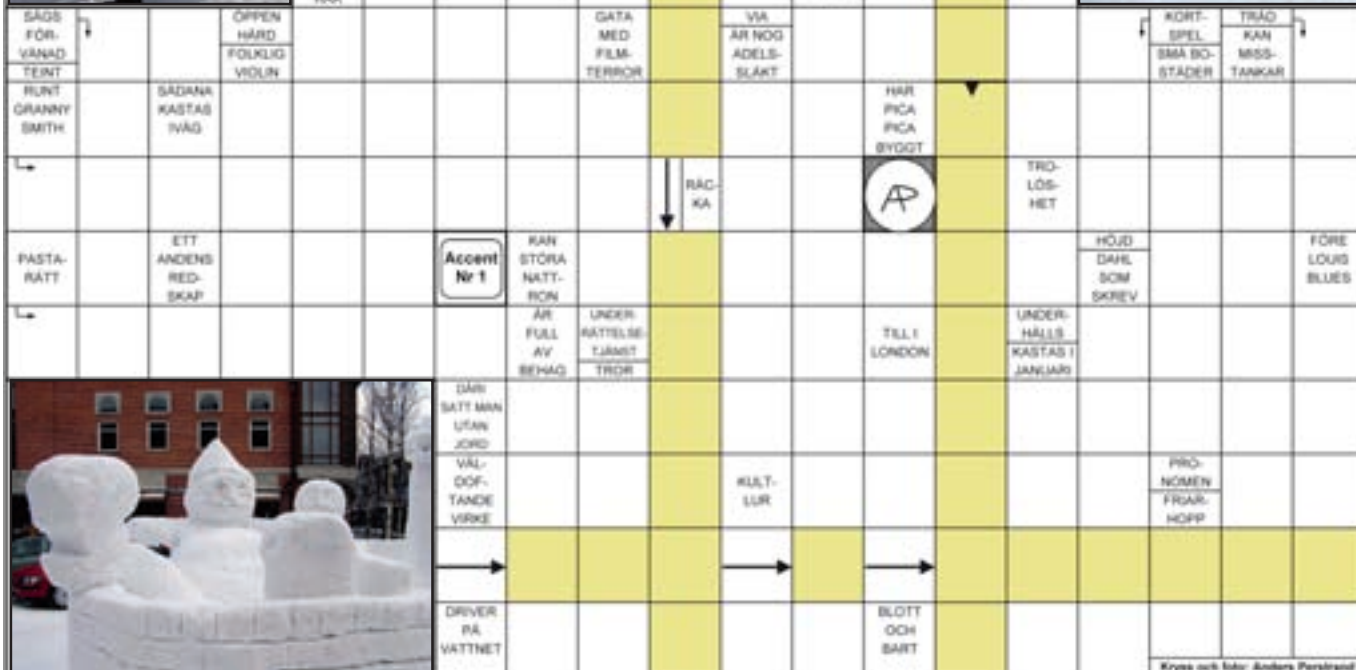
Dessförinnan gjorde han en serie dokumentärfilmer på samma tema som granskade välfärdssamhällets förändring tillsammans med hemlösa och medlemmar i handikappförbunden.

– För mig har det alltid varit viktigt att använda journalistiken för att ge röst åt människor som hamnat i utanförskap och sällan kommer till tals på egna villkor, säger Leif Stenberg.



Leif Stenberg

FOTO: PER AADSTEN / VF



MILJONLOTTER ATT VINNA. Tre lotter vinner förstapristagaren, en lott vardera får de tio som närmast har tur i dragningen. Skicka in lösningen till Accent, Box 128 25, 112 97 Stockholm senast 25 februari 2009.. Märk kuvertet Kryss 1/2009.

NAMN

ADDRESS

POSTADDRESS

FÖRSTA PRIS: Elisabeth Mörtsell, Boden

SIDOVINSTER: Irma Nyström, Eksilstuna, Anna Schön, Ransta, Lars Karlsson, Göteborg, Ture Furutorp, Västra Torup, Sally Granberg, Arvidsjaur, Ebbe Åsenhed, Ödeshög, Sven Westrin, Örebro, Lars Högberg, Bodum, Bonässund, Mikael Holmgren, Umeå, Siv Bång, Alvesta



Larsa är årets västerbottning

Lars-Eric "Larsa" Åhlén, ordförande i kamratstödsföreningen IOGT-NTO Medmänniska i Umeå, har fått utmärkelsern Årets Västerbottning efter en omröstning i länets största tidning Västerbottens-Kuriren.

Accent träffar Lars-Eric "Larsa" Åhlén en förmiddag på Bakfickan i Ordenshusets gårdshus, där han sett till att ett 30-tal besökare fått frukost och en stunds gemenskap.

■ HAR DU HUNNIT SMÄLTA ATT DU FICK UTMÄRKELSEN?

– Nu har jag börjat smälta det, några dagar efter att jag fick utmärkelsern. Det var stort bara att bli nominerad. Det är många på stan som kommer fram och gratulerar.

Det är fint att folk uppmärksammar vad vi gör, många har verkligen empati för dem som har det svårt.

Larsa vann omröstningen överlägset, före Tatiana-projektet, som hjälper en svårt brännskadad flicka från Kamerun att få vård vid Norrlandsuniversitetets sjukhus, och humorgruppen Klungan.

■ HUR KÄNDES DET NÄR DE KOM FRÅN VK OCH BERÄTTADE ATT DU BLIVIT UTSEDD TILL ÅRETS VÄSTERBOTTNING?

– Allt brast, tårarna kom, det var en enorm glädje. Riktigt, riktigt stort!

Min mamma ringde och gratulerade och grnade. Då fick jag göra en paus i intervjun med VK.

Efter 37 års missbruk lyckades Larsa 1998 bryta med sitt gamla liv, och i september 2003 startade han Bakfickan.

Under de fem gångna åren har verksamheten växt successivt, från en morgon i veckan till tre. 2005 bildades kamratstödsföreningen Medmänniska, som förutom frukostarna i Bakfickan



Lars-Eric Åhlén har utsetts till Årets Västerbottning av Västerbottens-Kurirens läsare.

FOTO: MIKAEL GRÖNBERG

»Allt brast, tårarna kom, det var en enorm glädje. Riktigt, riktigt stort!«

arrangerar julfirande, föreläsningar i skolor, stadsvandringar med mera.

■ HUR SER DU PÅ BAKFICKANS UTVECKLING SEDAN STARTEN 2003?

– Från början var det fyra trogna, men idag kommer minst 30 varje dag, och på soppluncherna på onsdagarna är det 70-80 gäster.

Att Lars-Eric Åhlén lyckades bryta med sitt gamla livsmönster och hans arbete med Bakfickan har inspirerat andra. Folk har hjälpts åt att komma ur drogproblemen och fortsätter komma.

■ ÅRETS JULFIRANDE BLEV SUCCÉ IGÉN. VAD ÄR ORSAKNA TILL DET?

– Det har blivit väldigt populärt. Att vi bjuder på julfirande har spridit sig, folk får tips överallt. Men det skulle inte vara möjligt att genomföra det utan sponsorer som ICA-handlare i Umeåregionen och Lövsångersbröd.

I år har IOGT-NTO i Umeå bjudit på julfirande i den återinvigda Sveasalen i Ordenshuset Björkstas under fem dagar. Sammanlagt lockade det runt 650 besökare. Året avslutades med tre julluncher och en nyårssupé på Bakfickan, som också var välbesökta.

■ VAD HAR DU FÖR VISIONER FÖR BAKFICKANS UTVECKLING?

– Att ett tiotal personer kan turas om att hjälpa till. Då kan vi ha öppet alla dagar och kanske några timmar på kvällen.

De som hjälper till är arbetslösa och försvinner om de får jobb. Det finns tyvärr inga som kan jobba med Bakfickan på heltid

KENT HEDLUNDH

LARS-ERIC "LARSA" ÅHLÉN

ÅLDER: 62

BOR: Umeå

BAKGRUND: Startade samlingsplatsen bakfickan i Umeå, efter många år av eget missbruk.

AKTUELL med utmärkelsern Årets Västerbottning.

PERSONNYTT

Ny i riksdagen



LARS-AXEL NORDELL är ny riksdagsledamot för Kristdemokraterna i Örebro län från nyåret. Han är medlem i IOGT-NTO och har tidigare varit ordförande i Örebro läns nykterhetsförbund och verksamhetschef för NBV i Örebro län.

Ny föreståndare

JOHAN FILIPSSON lämnar IOGT-NTOs centrala kansli för att bli föreståndare för IOGT-NTO-gården "Klara Södra" i Stockholm. Johan efterträder Berny Rolander.

Ny konsulent

KAJSA ELVESSON är ny distriktskonsulent för IOGT-NTO i Stockholm. Kajsa har tidigare bland

annat arbetat på med folkölsprojektet på UNF-kansliet.

Ny värvaransvarig



MARGARETA BRANDT är ny värvaransvarig i IOGT-NTO-förbundet. Hon efterträder Sven-Erik "Garvis"

Alfredsson som slutat sin anställning. Margareta kommer att ha sin arbetsplats i Jönköping.

Ny vaktmästare

ANNIKA STRÖM har återvänt till IOGT-NTOs centrala kansli efter studier. Hon arbetar nu i vaktmästeriet istället för Johan Filipsson.

"Ge oss mer pengar"

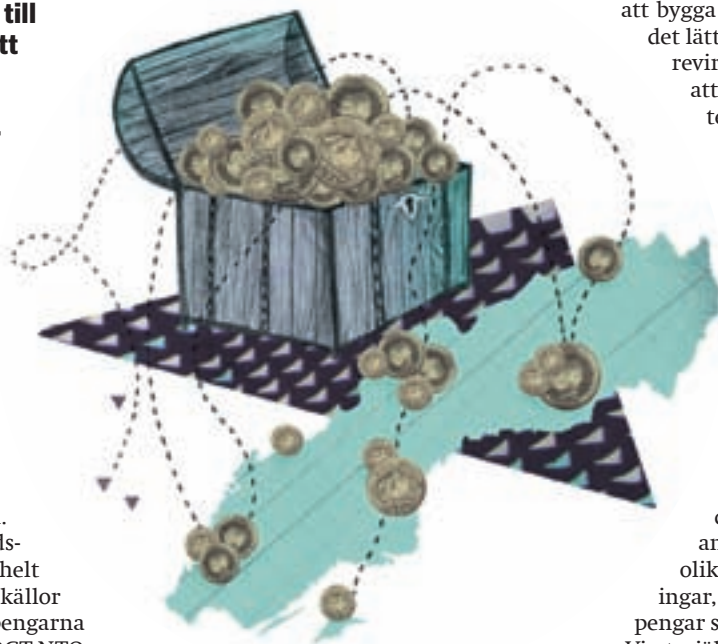
Av IOGT-NTOs 70 miljoner kronor i intäkter går 15 miljoner till distrikten, som kämpar för att få ekonomin att gå ihop. "Ge oss mer pengar", säger de distriktsskassörer Accent har talat med.

■ **EKONOMI** Jämfört med många andra ideella organisationer har IOGT-NTO en god ekonomi. Lotteriverksamheten har de senaste tio åren levererat allt större överskott till verksamheten. Men används pengarna på rätt sätt? Accent har tittat närmare på vad pengarna egentligen går till.

Ute i distrikten är det ofta svårt att få pengarna att räcka till. De bidrag många hade från landstingen har minskat radikalt eller helt försvunnit och några nya inkomstkällor förutom fördelningen av lotteripengarna har inte tillkommit. Stödet från IOGT-NTO-förbundet har ökat de senaste åren men det verkar inte räcka till.

– Om förbundet är sårbart för att vi har en stor del av våra intäkter från samma källa så är nog distrikten ännu mer sårbara, säger Åsa Hagman, förbundsskassör i IOGT-NTO. Jag tror också att det ökade stödet från förbundet har lett till en viss bekvämlighet när det gäller att hitta intäkter från annat håll.

AV DE OMKRING 70 miljoner som IOGT-NTO har i intäkter under 2009 går 15 miljoner direkt till distrikten. Den största delen fördelas beroende på medlemsantalet – varje distrikt får 250 kronor per betalande medlem. Övriga intäkter går till centralt anställd personal, förbundskansli, förbundsstyrelse, medlemstidning och aktiviteter. Totalt kostar den centralt anställda personalen, inklusive utvecklingskonsulenter som arbetar ute i landet,



»De miljoner som satsas centralt ger inte tillräcklig utveckling ute i distrikten.«

BENGT SANDBERG, DISTRIKTSKASSÖR

omkring 30 miljoner kronor per år.

Bengt Sandberg, distriktsskassör i Östergötland, tycker inte att pengarna som satsas på centralt anställd personal och centrala projekt ger tillräcklig utdelning.

– De miljoner som satsas centralt ger inte tillräcklig utveckling ute i distrikten. Det görs en massa saker centralt som säkert är bra men det man gör är inte anpassat till vad vi behöver.

Per Wihlborg, kassör i Skånes IOGT-NTO-distrikt är inne på samma spår:

– Vi i Skåne har länge tillhört bråkmaskarna som tycker att mer pengar ska gå till

distrikten. Förbundet har en viss förmåga att bygga upp byråkratier och då blir det lätt att man också försvarar sitt revir. Samtidigt är det självklart att vi är beroende av en kompetent förbundsorganisation.

ÅSA HAGMAN HÅLLER INTE med om att pengarna används på fel sätt.

– Om vi inte lägger pengar centralt får vi inte heller någon samordning eller gemensamma projekt och kampanjer. Dessutom är det ju viktigt att kunna serva alla med gemensamma saker som medlemsregister och värnningsskampanjer, det vill alla ha. De centralt anställda arbetar ju också på olika sätt för distrikt och föreningar, så stödet är större än bara de pengar som delas ut varje år.

Visst självkritik kommer dock från förbundsskassören.

– Det är nog så att vi är bra på att lägga till verksamheter men lite för dåliga på att avveckla. Det går inte att driva sju centrala kampanjer på samma gång. Ibland upplever nog föreningar och distrikt att det kommer för mycket från centralt håll.

ATT STÖDET TILL DISTRIKTEN baseras på antalet medlemmar och är lika över hela landet gillas inte av alla. Kjerstin Bengtsson, distriktsskassör i Jämtland, tycker att glesbygdsskassören missgynnas.

– Det är helt enkelt svårare att värva här än i tätbefolkade områden, det finns inte lika många att hämta medlemmarna bland i Jämtland. Utöver stödet vi får per medlem brukar vi också söka projektstöd från förbundet men får ofta bara en fjärdedel av det vi sökt och behöver.

PIERRE ANDERSSON

pierre.andersson@iogt.se

JAN LINDE, FÖRBUNDSTYRELSELEDAMOT SOM VILL HA STÖRRE LOKALT INFLYTANDE ÖVER BUDGETEN

"Pengarna gör större nytta lokalt"

Lokalt satsade pengar ger mer verksamhet än pengar som satsas centralt. Det tror Jan Linde, ledamot i IOGT-NTOs förbundsstyrelse.

– Risken finns att man väljer enkla lösningarna och satsar pengarna centralt i organisationen.

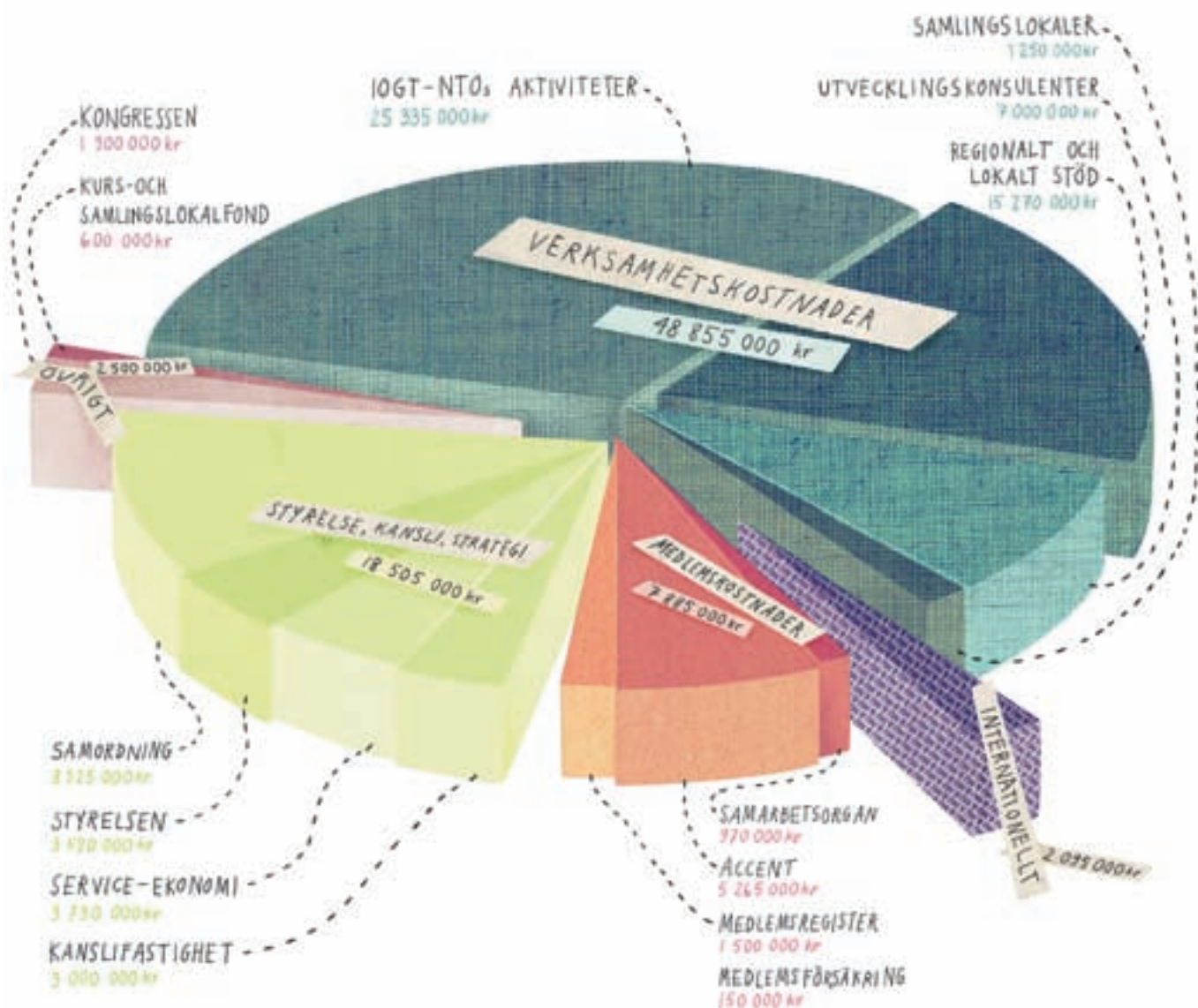
För snart nio år sedan skissade Jan Linde på en modell där hela ekonomin i IOGT-NTO vänds upp och ned. I en debattartikel i Accent

beskrev han hur alla intäkter fördelas på föreningarna för att medlemmarna sedan i demokratisk ordning kan välja vad de vill satsa på.

– Praktiskt skulle det säkert inte fungera men det viktiga är att synsättet genomsyrar allt vi gör.

– Vi borde starta från noll och tillsammans med distrikten bygga en budget från början. Som det är nu sitter förbundsstyrelsen och petar i någon miljon av de sjuttio miljonerna vi har i intäkter, resten ligger mer eller mindre fast. /PA

Hit går IOGT-NTOs pengar



ILLUSTRATIONER: EMMA HANQUIST

Nedskuren budget för 2009

BUDGET 2009 I den budget för 2009 som antogs av kongressen i Uppsala räknade man med att intäkterna från lotterierna skulle fortsätta att öka i samma takt som de gjort de senaste åren. I slutet av förra året stod det dock klart att de inte ökar utan blir ungefär lika som 2008. Förbundets intäkter för 2009 blir därför 3 miljoner kronor lägre än beräknat.

Förbundsstyrelsen har därför antagit en reviderad budget där man skurit ned 3 miljoner också på utgiftssidan. Man har dock valt att inte göra några neddragningar på stödet till distrikten, dessa ligger kvar enligt kongressbudgeten.

PIERRE ANDERSSON

»Förbundet har en viss förmåga att bygga upp byråkratier och då blir det lätt att man också försvarar sitt revir.«

PER WIDLBERG, KASSÖR
I SKÅNES IOGT-NTO-DISTRIKT

FÖRKLARINGAR

KANSLI

■ Samarbetsorgan är organisationer som IOGT-NTO är med i och betalar avgifter till, till exempel IOGT International, studieförbundet NBV, Sveriges Landsråd för Alkohol- och Narkotikafrågor.

■ I kostnaderna för samordning ingår löner och administration för kansliledning, arbete med strategisk utveckling och personalutveckling, myndighets- och företagskontakter med mera.

■ Till Service räknas medlemsregister, telefonväxel, vaktmästeri, IT-drift och -support.

INTERNATIONELLT

■ I internationellt ligger kostnader för IOGT-NTO-rörelsens Internationella Institut, anslag (utöver medlemsavgiften) till IOGT International och kostnader för Sven-Olov Carlssons internationella arbete.

AKTIVITETER

■ Verksamhetsenheten svarar för alla centrala insatser inom IOGT-NTOs verksamhetsområden - alkohol- och narkotikapolitik, förebyggande arbete och socialt arbete. Exempelvis lobbyarbete i riksdagen och EU-parlamentet, Folknykterhetens vecka och Almedalsveckan, kommunsatsning, kamratstöd och familjeverksamhet, forskning och utveckling av metoder.

■ Organisationsenheten har ansvar för regionalt utvecklingsarbete, utvecklingskonsulenter, medlemsfrågor och värvning, samordning av utbildning och av jämställdhetsarbetet.

■ Kommunikationsenheten svarar för förbundets marknadsföring och produktion av material, mediekontakter, hemsida och community samt arbetet med IOGT-NTOs "varumärke".

■ Pengarna till förbundsstyrelsens förfogande är avsedda för nya insatser, som tillkommer under året.

DISTRIKT

■ Distrikten får 250 kronor för varje medlem (150 kronor första året då medlemmarna inte betalar full avgift). Direkt stöd lokalt/regionalt utbetalas när distrikten presenterat en utvecklingsplan, och direkt stöd/projektstöd kan sökas löpande under året till lokala projekt. Det regionala utvecklingsprojektet RUP avslutas i januari, men en mindre pott finns för regionalt samarbete.

IOGT-NTOs INKOMSTER



En enbent ekonomi

Närmare 85 procent av IOGT-NTOs intäkter kommer från lotteriverksamheten. För att minska sårbarheten vill organisationens ledning hitta nya intäkter med hjälp av företagssamarbeten.

■ **EKONOMI** Att en stor andel av IOGT-NTOs intäkter kommer från en källa har varit ett faktum i många år och har diskuterats lika länge. Ett antal företagssatsningar har testats som nya inkomstkällor men har ofta slutat som kostnader i resultaträkningen.

– Jag brukar säga att det är många som jobbar med att göra slut på pengarna i IOGT-NTO, men få som arbetar för att få in dem, säger Åsa Hagman, förbundskassör. Hela organisationen måste arbeta med det här, det är lätt att bli bekväm när pengarna bara flyter in år efter år.

Politiska beslut och domar inom EU kan ändra på förutställningarna för IOGT-NTOs lotterier, INL, i framtiden och öppna för hårdare konkurrens. En utredning om framtida regler för den framtida spelmarknaden har just presenterats. Utredaren vill bland annat begränsa folkrörelsernas möjligheter att bedriva spel på Internet.

UNDER 2009 KOMMER EN ny tjänst att inrättas på IOGT-NTOs kansli. Den huvudsakliga arbetsuppgiften blir att arbeta med så kallad CSR, corporate social responsibility. Termen är betydelsefull på svenska ungefär "ansvarsfullt företagande" – ofta i mening att företag sponsrar någon form av social verksamhet.

– Nu tar vi tag i CSR på allvar, säger Åsa Hagman. Vi har pratat om det länge, och jag är glad att vi prioriterar det här trots att vi blivit tvungna att dra ner på många utgifter i budgeten för 2009.

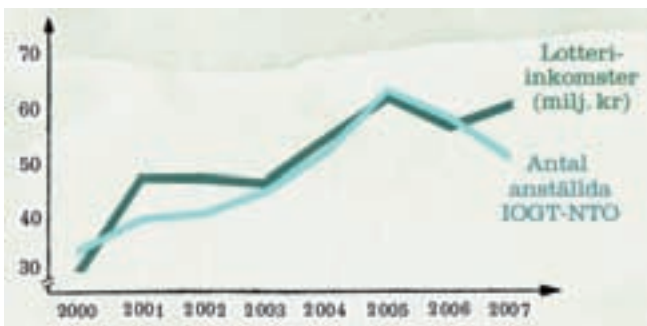
Trenden är tydlig, företag strävar efter att uppfattas som ansvarstagande inom områden som mänskliga rättigheter, miljö och arbetsrätt. Att samarbeta med ideella organisationer på olika sätt kan ge företag både goodwill och ökad trovärdighet.

– IOGT-NTO har ett starkt varumärke och står för något bra, det kan vi dra nytta av. Vit Jul är ett exempel på projekt där vi arbetar med företag.

Hur mycket pengar den här verksamheten kan komma att ge törs inte Åsa Hagman säga något om.

– Det här är en långsiktig satsning och vi har inte satt några mål för första året. Vi har satsat på lotterierna länge, nu öppnar vi en annan dörr.

PIERRE ANDERSSON



Vit jul nådde inte målet – men fick stor uppmärksamhet

VIT JUL IOGT-NTO:s kampanj för en vit jul resulterade i att 8 519 personer skrev under löftet om att fira en alkoholfri jul. Målsättningen på 20 000 underskrifter nåddes inte, men projektledaren Carina Fabregat är nöjd ändå.

– Jag tycker att det är ett bra resultat. Målsättningen var nog inte helt realistisk, särskilt som vi mer uttalat sagt att det är icke nykterister som ska skriva under. Förra året hade vi strax över 10 000 underskrifter men då var nog en del medlemmar som firar en vit jul i vilket fall.

Vit Jul har också fått bra genomslag i media.

– Höjdpunkterna var nog att Anna Carlstedt var med i TV4s morgonsoffa söndagen före jul och mittuppslaget i Expressen dagen innan. Men man får inte heller glömma alla lokala tidningar, som skrivit mycket om Vit Jul.

På kampanjsajten vitjul.com har sammanlagt 61 lokala aktiviteter registrerats. Det är långt under målsättningen på 150 alkohol- och drogfria aktiviteter för barn och ungdomar under helgerna.



Ingemar, Ari, Olle, Christopher och Sören i teatergruppen Tro, hopp och kärlek på besök i London.

FOTO: ÅKE ERIKSSON

Oförglömligt besök i London

LONDON Teatergruppen Tro, hopp och kärlek från Umeå har besökt London. Det är en unik grupp där de flesta medlemmarna gjort livslånga karriärer på parkbänkar som hemlösa, hos psykiatrik eller bland dem som i folkmun kalas utvecklingsstörda. Syftet med resan var att utveckla ett teaterprojekt. Men där fanns också tid för annat. När en av deltagarna ville tända ett ljus för sin mor som gått bort, tog gruppen en dubbeldäckare till närmaste kyrka. Där tändes flera ljus.

I London pågick julhandeln, men det noterades bara vid sidan om. Kraften användes i stället för att tala om hur de stora frågorna skulle gestaltas på scen.

Knappast någon drömmer om att bli insläppt i det "vanliga" samhället, den vägen är såpad av de många människornas fördomar. Men hur ska de ändå bli mötta som respekta-bla människor? Hur ska teater-scenen bli ett slitap vapen?

Pjäsen med arbetsnamnet Verandan beräknas ha premiär i vår.

LEIF STENBERG

NGOs KRÄVDE MER ALKOHOLPOLITIK

MALASYA I Asien handlar drogförebyggande arbete nästan uteslutande om narkotika. Men efter ett internationellt seminarium i Malaysia i december ökar kraven på att insatserna också ska gälla alkohol. 500 personer från NGOs (frivilligorganisationer) i 25 länder deltog i seminariet som arrangerades av en asiatisk federation av NGOs i samarbete med IOGT International.

– Vårt syfte var att knyta kontakter i en del av världen där vi själva inte är representerade, och som är alkoholpolitiskt viktigt eftersom den är en växande marknad för alkoholindustrin, säger Sven-Olov Carlsson, IOGT-NTOs förbundsordförande och president i IOGT International.

IOGT International ville knyta närmare kontakt med organisationer i Asien, och särskilt med den här federationen, som har många medlemsorganisationer.

– De har stora samlingar för att diskutera drogfrågor, och vi ville få dem att också ta sig an alkoholfrågan.

Han är nöjd med rekommendationen från seminariet. Där ingår nu flera stycken där deltagarna ställer



Pubudu Sumanasekara, chef för ADIC Sri Lanka, talar om förebyggande arbete bland unga.

FOTO: KRISTINA SPERKOVA

krav både på regeringar och på sina organisationer att engagera sig i alkoholpolitiskt arbete och förebyggande arbete även när det gäller alkohol.

Flera av de deltagande organisationerna har också framfört önskemål om fördjupat samarbete med IOGT International.

Från Sverige kom ett 40-tal deltagare. Några deltog i ett ungdomsseminarium, som svenska UNF och Junis medverkade i. Bland deltagarna fanns också några av IOGT-NTOs duktigaste medlemsvärvare på utbildningsresa i Malaysia.

EVA ÅHLSTRÖM

Elvy har varit medlem i 80 år

VÄRMLAND När Elvy Bohlin var 13 år, blev hon medlem i logen Liljan i Värmlandsbro och valdes direkt till sekreterare i styrelsen. Sedan dess har Elvy, som idag är 93 år, varit engagerad i nykterhetsrörelsens arbete i Värmland och haft många olika uppdrag. Sedan många år bor hon i Säffle och tillhör IOGT-NTO-föreningen Olof Trätälja

Vid ett möte på senhösten uppvaktades Elvy med diplom och blommor för troget medlemskap i hela 80 år.

Vid mötet hyllades också ett



Glada jubilarer i Säffle. Elvy Bohlin har varit medlem i hela 80 år, Olle Olsson och Brita Karlsson blev medlemmar 20 år senare.

FOTO: ÅKE JANSSON

par andra jubilarer, Brita Karlsson och Olle Olsson som varit medlemmar i 60 år.

Sofia Modigh EU-kandidat

EU-VAL Sofia Modigh står som andra namn kristdemokraternas lista till EU-parlamentsvalet i sommar. Först på listan är Ella Bohlin, tidigare ordförande i ungdomsförbundet KDU.

Sofia Modigh presenteras för väljaren som opinionsbildare och debattör. Hon har i många år arbetat inom nykterhetsrörelsen, bland annat som ordförande i UNF, ansvarig för IOGT-NTOs alkohol- och narkotikapolitiska arbete och nu senast som rektor för studieförbundet NBV (se separat artikel).

– Vi har beviljat stöd till fler aktiviteter än så, problemet är att de inte har blivit registrerade, säger Carina Fabregat. Jag tror nog att vi har nått upp till målet men det får bli lite detektivarbete nu för att se vad som verkligen genomförts.

PIERRE ANDERSSON



Våra Gårdar växer för femte året

VÅRA GÅRDAR Våra Gårdar kan för femte året i rad redovisa en medlemsökning. Under 2008 fick organisationen 18 nya medlemmar. Nettoökningen är 8 nya, och

vid årsskiftet har Våra Gårdar 608 medlemmar.

– Vi gläds över medlemsökningen, och har stora förhoppningar om att den ska fortsätta säger VD Olle Häggström. Samhället behöver fler alkoholfria miljöer.

NBV SER ÖVER SYSTEMET MED TRE REKTORER

NBV-rektor avgår efter förtroendekris

NBV Olika sätt att tolka nya statsbidragsregler för folkbildningen utlöste en förtroendekris i studieförbundet NBV och slutade med att Sofia Modigh avgick som rektor.

Reglerna för statsbidrag till studieförbunden ändrades 2007. En viktig förändring var att antalet arrangemang skulle värderas högre. Tidigare har statsbidraget beräknats utifrån antalet deltagare och antalet studietimmar. Med de nya reglerna lönar det sig att i stället för en lång studiecirkel ha flera korta cirklar.

– Förbundsledningens hållning är att vi ska organisera verksamheten så att vi får ut så mycket som möjligt av den, säger Eva Blomqvist, NBVs vice förbundsordförande. Men man kan inte redovisa annat än faktisk verksamhet, och man får förstås inte redovisa en lång cirkel som två korta.

FÖRSTA ÅRET, 2007, SÄNKTES genomsnittslängden på arrangemangen i alla studieförbund. 2008 bromsades den utvecklingen upp, men i NBV fortsatte sänkningen mer än i andra studieförbund. Det fick Folkbildningsrådet att reagera.

– NBV sticker ut, och några avdelningar och kommuner sticker ut mer, förklarar Eva Blomqvist. Därför har vi gjort en



Sofia Modigh har avgått som rektor för NBV. Någon ersättare har inte utsetts.

genomlysning av redovisningen, cirkel för cirkel. Den visar att ökningen till största delen beror på att avdelningarna har anpassat sin planering och lagt upp cirklarna annorlunda. Men det finns också en del som behöver revideras.

Det här förklarade förbundsledningen i ett brev till Folkbildningsrådet, och det ledde till kraftiga reaktioner från några avdelningar. Enligt deras uppfattning är det förbundet som sagt till dem att anpassa sina siffror efter den nya redovisningen, och de känner sig oräddvist utpekade.

Tillsammans med NBVs förbundsordförande Ruben Baggeström har Eva Blomqvist haft en diskussion med avdelningarna om frågorna från Folkbildnings-

rådet och tolkningen av de nya reglerna.

– Uppenbarligen har ledningen haft svårt att förklara för avdelningarna hur de ska anpassa verksamheten efter de nya reglerna, säger hon. Och eftersom Sofia Modigh var den som hade uppgiften att kommunicera med avdelningarna och hålla ihop arbetet med den interna granskningen, var det mot henne kritiken riktades.

– Det blev en förtroendefråga, och Sofia och förbundsstyrelsen kom överens om att hon skulle sluta. Vi är ju beroende av att avdelningarna har förtroende för kansliledningen.

EN UTVÄRDERING AV LEDNINGS-
FUNKTIONEN och systemet med två eller tre rektorer har visat att det finns en klyfta mellan avdelningarna och förbundsledningen. En arbetsgrupp har därför tillsatts för att se över ledningsfunktionen och komma med ett förslag i början av året.

Medan översynen pågår fungerar Anders Castberger som ensam rektor, och kansliet ska tillfälligt förstärkas med någon av avdelningarnas verksamhetschefer på deltid.

– Men vi ser framför oss en rekrytering av en rektor efter sommaren, säger Eva Blomqvist.

EVA ÅHLSTRÖM

Nykter nårsfest sedan 1901

VETLANDA 1901 firades det nya året för första gången hos IOGT-NTO i Vetlanda. I lokalen, som den gången var nybyggd, har det sedan varit nykter nyårsfest praktiskt taget varje år. Årsskiftet 2008-2009 var inget undantag. Det var stor fest med supé, proffsigt scenprogram, dans och en särskild stämningsstund vid 12-slaget.

För underhållningen svarade Tina och Bo Frid tillsammans med Curt Lindholm, och Anders Nilssons orkester spelade till dansen.

– Det märkliga med våra nyårsfester är att det kommer allt fler deltagare som inte är medlemmar, säger Bengt Isaksson, ordförande i Vetlandaföreningen. Över hälften är ickemedlemmar som tycker om att vara med på våra helnyktra arrangemang.

– Det skulle säkert gå att ordna helnyktra nyårsfester på flera håll i landet.

Direktsänd allsång i lokal-TV

SKELLEFTEÅ När IOGT-NTO i Skellefteå bjöd in till årets sista allsångskväll under Bosse Löfboms ledning, blev det extra trångt i lokalerna. Den här kvällen fick publiken tränga ihop sig, för här skulle också TV-folket rymmas med sin utrustning. Allsången sändes direkt i lokal-TV, så det blev spännande. Men allt fungerade utmärkt, och TV-tittarna kunde sitta hemma och sjunga med i de kända julsångerna. De kunde också lyssna till Da Capo-kören under ledning av Eric Oskarson.

– Jag brinner för alkohol- och narkotikapolitiska frågor av det enkla skälet att alkohol och andra droger leder till så mycket elände, säger Sofia Modigh, som vill få EU att

driva en mer restriktiv alkoholpolitik.

Sofia Modigh är ny medlem i kristdemokraterna och var inte med i provvalet i höstas.

Lennart Sacrédeus, som

också är medlem, kom fyra i provvalet, men är inte med på listan.

Kd representeras idag av Anders Wijkman, som inte ställer upp för omval.

INFORMATION FRÅN IOGT-NTO

Projektstöd för förebyggarmetoder

För att ytterligare stödja genomförandet av IOGT-NTO:s förebyggarmetoder Föräldrar Tillsammans och Ledare Tillsammans kommer vi att använda en del av projektstödet från Socialstyrelsen i ett direkt genomförarstöd till de förebyggargrupper som arbetar med metoderna.

Verksamheten måste dock rapporteras in genom ett formulär som finns på IOGT-NTO:s community (www.iogt.se/möte) – i rummet Förebyggarrummet.

- Det ekonomiska stödet utgår för perioden 1 september 2008 till 31 maj 2009. (eller så långt pengarna räcker)

- Ersättningen utbetalas till IOGT-NTO-distriktet eller IOGT-NTO-kretsen eller IOGT-NTO-föreningen för genomförd verksamhet.

- 700 kronor utgår för en (1) genomförd startkväll i Föräldrar Tillsammans. (Stöd utgår ej för uppföljningskvartarna eller om man har fått ekonomiskt stöd från Socialstyrelsen för metoden eller för de klasser som ingår i effektutvärderingen.)

- 700 kronor utgår för en (1) genomförd ledarträff i Ledare Tillsammans. (Stöd utgår ej om man har fått ekonomiskt stöd från Socialstyrelsen för metoden.)

- Det ekonomiska stödet utbetalas efter genomförd och inrapporterad aktivitet.

För mer information, kontakta Helena Bergkvist, 08-6726018 eller 0733-726218. Kom ihåg att även rapportera genomförd verksamhet till er NBV-avdelning.

Vi fortsätter Minska alkoholvåldet

Temat för årets folknykterhetsvecka är återigen Minska alkoholvåldet. Förra året blev kampanjen mycket uppmärksam och för att ytterligare implementera begreppet alkoholvåld, fortsätter temat in i 2009. Vill du vara med och anordna ett av de 300 arrangemang som brukar ske? Då är du hjärtligt välkommen att höra av dig för att få flygblad och annat material. Maila eller ring Susanna Odin, ansvarig för Folknykterhetens vecka: susanna.odin@iogt.se, 0733-726229.



Nyktterhetsrörelsens

CV-bank

Är du intresserad av nya spännande utmaningar idag eller framöver? Är nyktighet en viktig värdegrund för dig? Då är du välkommen att finnas med i nyktterhetsrörelsens CV-bank. Våra folkhögskolor, studieförbund och organisationer bedriver tillsammans verksamheter som spänner över ett mycket stort område och vi har återkommande behov av duktiga medarbetare. Gå in på cv-bank.sobernet.nu och skapa ditt eget CV.

Metodutbildning

Ledare Tillsammans

Utbildningen vänder sig till dig som ska genomföra ledarträffar i föreningar med ungdomsverksamhet. Utbildningen gör dig till en föreläsare och processledare i metoden.

Metodutbildningen genomförs under två dagar med övernattnings på Tollare folkhögskola. Kursen startar 14/3 klockan 12.00 med lunch och avslutas 15/3 klockan 13.00. Utbildningen kräver att man är med hela tiden.

Kursavgift, logi och reseersättning:

- 1500 kr per kurs för

dem som är medlemmar i IOGT-NTO, övriga 3000 kr per kurs.

- Logi i dubbelrum, helpension och kursmaterial ingår.
- Enkelrumstillägg: 300 kr/natt.

- Reseersättning utbetalas till dem som är medlemmar i IOGT-NTO och för den del som överstiger 500 kr (billigast färd sätt gäller).

Anmälan: Senast 25/2 på www.iogt.se/utbildningar där du kan läsa mer om utbildningen.

IDÉBYTARDAG OM FAMILJELÄGER

DET HAR VISAT sig på många platser i vårt avlånga land att läger för hela familjen är en verksamhet som samlar fler och fler deltagare.

Nu vill IOGT-NTO erbjuda dig med erfarenhet från olika lägerverksamheter och dig som vill komma igång med läger för alla åldrar hemma i din lokala verksamhet ett spännande möte.

Vi erbjuder tre tillfällen: Lördagen den 7/2, Kronobergsheds Kursgård, anmälan senast 23/1 Lördagen den 21/2, Wendelsberg, anmälan senast 6/2 Lördagen den 28/2, Klara Södra, Stockholm, anmälan senast 13/2

Varje tillfälle startar 10.00 med fika och avslutas med fika 16.00.

Avgift: 200:- inklusive resa billigaste färd sätt.

Anmälan: till www.iogt.se/utbildningar eller till IOGT-NTO Direkt, 08-672 60 02.

Har du frågor är du välkommen att höra av dig till Kathy Gyhlesten, 0733 72 62 16 eller kathy.gyhlesten@iogt.se.

FÖLJ IOGT-NTO:S ARBETE PÅ BLOGGEN irolse.wordpress.com



Från valet och kvalet till ordförandeskapet

En endagsutbildning om EU och alkoholpolitik inför det Svenska ordförandeskapet 2009

I år är det Europaparlamentsval och Sveriges tur att hålla i ordförandeklubban i EU. Har du lust att lära dig mer om vad detta innebär och vad IOGT-NTO gör för att påverka i frågorna?

Dagen kommer bland annat behandla ämnen så som hur EU fungerar, Sveriges alkoholpolitik sedan EU-inträdet och vad IOGT-NTO gör för att påverka.

Välj vilket datum och ort som passar dig bäst:
Lördagen den 21/2, Wendelsberg, anmälan senast 6/2
Lördagen den 28/2 Klara Södra, Stockholm, anmälan senast 13/2

Deltagaravgiften för hela denna spännande dag är bara 200 kro-



med billigaste färdstätt samt för fika och lunch under dagen, som pågår mellan 10.00 och 16.00.

Anmälan gör du direkt via IOGT-NTO:s hemsida: www.iogt.se/utbildningar
Efter sista anmälningdagen får du ett bekräftelsebrev på din anmälan.

Vid frågor kontakta gärna Susanna Odin, susanna.odin@iogt.se eller 0733-726229.

Metodutbildning

Föräldrar Tillsammans

Utbildningen vänder sig till dig som ska genomföra metoden för föräldrar på högstadiet. Utbildningen gör dig till föreläsare i metoden.

Metodutbildningen genomförs under två dagar med övernattning på Wendelsbergs folkhögskola. Kursen startar 21/2 klockan 12.00 med lunch och avslutas 22/2 klockan 15.00. Utbildningen kräver att man är med hela tiden.

Kursavgift, logi och reseersättning:

- 1500 kr per kurs för dem som

är medlemmar i IOGT-NTO, övriga 3000 kr per kurs.

- Logi i dubbelrum, helpension och kursmaterial ingår.
- Enkelrumstillägg: 300 kr/natt.
- Reseersättning utbetalas till dem som är medlemmar i IOGT-NTO och för den del som överstiger 500 kr (billigast färdstätt gäller).

Anmälan: Senast 6/2 på www.iogt.se/utbildningar där du kan läsa mer om utbildningen.

KALENDARIUM

FEBRUARI

- 3 Utbildningsdag för administratörer på distrikten, Stockholm
- 4-5 Regionala konsultsamlar
- 7 Idébyttardag om familjeläger, Kronobergshed
- 7-8 Startträff IOGT-NTO:s mentorprogram, Tollare
- 21 Endagsutbildning om EU och alkoholpolitik, Wendelsberg
- 21 Idébyttardag om familjeläger, Wendelsberg
- 21-22 Metodutbildning Föräldrar Tillsammans, Wendelsberg
- 28 Endagsutbildning om EU och alkoholpolitik, Klara Södra, Stockholm
- 28 Idébyttardag om familjeläger, Klara Södra, Stockholm

MARS

- 06-07 IOGT-NTO:s förbundsstyrelse sammanträder
- 8 Internationella kvinnodagen
- 14-15 Metodutbildning Ledare Tillsammans, Tollare
- 14-15 Metodutbildning Huskuren, Tollare
- 17 Riksstyrelsen sammanträder

APRIL

- 23 Kurs i metoder insamlingskunskap, Stockholm
- 30 Valborg Antilangning
- 24-26 Nationell samling Social verksamhet

MAJ

- 08-10 IOGT-NTO:s förbundsstyrelse sammanträder
- 12 Riksstyrelsen sammanträder
- 16-17 Metodutbildning Huskuren, Wendelsberg
- 16-17 Metodutbildning Ledare Tillsammans, Wendelsberg
- 18-21 Folknykterhetens vecka Minska Alkoväldet
- 29 Endagsutbildning om narkotikapolitik, Klara Södra, Stockholm
- 30-31 Utskottshelg inför kongressen

JUNI

- 1-12 Skolavslutning Antilangning
- 7 Val till Europaparlamentet
- 28- Almedalsveckan

JULI

- 4 Almedalsveckan
- 8-11 IOGT-NTO-rörelsens kongresser i Göteborg

AUGUSTI

SEPTEMBER

- 18-19 IOGT-NTO:s förbundsstyrelse sammanträder
- 22 Riksstyrelsen sammanträder

Om du vill veta mer om aktiviteterna i kalendariet kan du gå in på www.iogt.se/kalendarium, eller kontakta IOGT-NTO Direkt, 08-672 60 05 eller info@iogt.se.



IOGT-NTO

STIPENDIER ATT SÖKA

Thyra och Ture E Westerbergs stipendiefond

Stipendium ur fonden kan tilldelas medlem i IOGT-NTO som utbildar sig till läkare eller tandläkare. Den sökande ska ha varit medlem i rörelsen minst tre år samt vara icke-rökare. Beslut om stipendium ur fonden sker under hösten 2009.

Ange i ansökan sökandes namn, adress, telefonnummer och konto. Ansökan ska sändas till Thyra och Ture E Westerbergs stipendiefond, IOGT-NTO, Tore Andersson, Box 12825, 112 97 Stockholm, senast den 29 maj 2009.

Strandmanfonden

delar varje år ut ett eller flera stipendier.

Stipendier utdelas till unga medlemmar i IOGT-NTO-rörelsen, manliga eller kvinnliga, för fortsatt utbildning i något praktiskt yrke såsom jordbruk, trädgårdsskötsel, hantverk, verkstadsarbete eller liknande för genomgående av fortsättningskurs, företagande av studieresa eller dylikt eller som hjälp vid grundandet av egen självständig verksamhet eller för fortsatta studier vid universitet eller högskola, seminarium eller annan liknande teoretisk utbildningsanstalt.

Villkor för stipendiet är:

- minst tre års oavbrutet väl vitsordat och vid ansökningstillfället kvarstående medlemskap av lokal förening inom IOGT-NTO-rörelsen
- vitsord om vårdat uppträdande och i övrigt hedrandeandel
- vitsord om fallenhet och intresse för det valda yrket eller de bedrivna studierna samt
- intyg om behov av stipendiet

Ange i ansökan sökandes namn, adress, telefonnummer och konto. Ansökan ska vara Strandmanfonden, IOGT-NTO, Tore Andersson, Box 12825, 112 97 Stockholm, tillhanda senast den 30 april 2009.

IOGT-NTO-rörelsens Kurs- och samlingslokalfond

IOGT-NTO-rörelsens Kurs- och samlingslokalfond utlyser för tjugotredje året för IOGT-NTO-rörelsens prioriterade kursgårdar möjlighet att erhålla bidrag eller lån.

Fonden har bildats för att främja bevarande av och stödja upprustning av centralt och av distrikt ägda kursgårdar.

Beslut om fördelning av bidrag och lån sker i maj. Ansökan ska vara Riksstyrelsen, IOGT-NTO-rörelsen, Elisabeth Larsson, Box 12825, 112 97 Stockholm, tillhanda senast 31 mars 2009.

Eventuella frågor besvaras av Stefan Bergh eller Tore Andersson, tfn 08-672 60 00.

IOGT-NTO:s Ungdomsstiftelse

delar ut stipendium under 2009.

Enligt beslut kan ansökan om medel ur IOGT-NTO:s Ungdomsstiftelse sökas till:

- aktiviteter och utbildning som bedrivs inom IOGT-NTO-rörelsen som indirekt eller direkt stimulerar till aktiviteter bland ungdom
- som bidrag till studerande ungdom. Särskild vikt läggs vid ansökningar från studeranden inom områdena socialt arbete, media, sjukvård och polisväsende.
- som bidrag till fritidsanläggningar, kursgårdar och dylikt för ungdom

Ange i ansökan sökandes namn, adress, telefonnummer och konto.

Ansökan ska vara IOGT-NTO:s Ungdomsstiftelse, IOGT-NTO, Tore Andersson, Box 12825, 112 97 Stockholm, tillhanda senast 29 maj 2009.

Stiftelsen Oskar Franzéns stipendiefond

delar varje år ut ett eller flera stipendier.

Fonden instiftades 1975. Oskar Franzén var under sin levnad en av förgrundsgestalterna i svensk nykterhetsrörelse och visade i sin verksamhet på många sätt sin vilja att stödja utbildningen för den helnyktra sektorn.

Fondens ändamål är därför att ge hjälp till utbildning för helnyktra ungdomar som är medlemmar i IOGT-NTO-rörelsen och som kan förväntas att i framtiden förbli aktiva i denna rörelse. Utdelning av avkastning av disponibla medel sker på Oskar Franzéns födelsedag den 5 oktober.

För att vara berättigad att söka stipendium ska sökanden:

- vara under 25 år
- vara aktiv medlem i IOGT-NTO-rörelsen
- kunna ange ett definierat utbildningsändamål till vilket stipendiet skall användas
- efter genomgången utbildning dokumentera densamma

Ålder och den aktiva gärningen som medlem i rörelsen skall skriftligen styrkas.

Ansökningshandlingarna ska kansliet tillhanda senast den 31 augusti 2009 på ansökningsblankett som rekvideras på nedanstående adress:

Stiftelsen Oskar Franzéns Stipendiefond, IOGT-NTO, Elisabeth Larsson, IOGT-NTO, Box 12825, 112 97 Stockholm.

Accent testar iogt.se

I RÖRELSE Efter en lång utvecklingstid har IOGT-NTOs nya webb- och mötesplats (community) lanserats. Men hur bra är iogt.se och det nya communityt? Accent har anlitat ett webb-proffs för att testa de nya sajterna.



INTERVJU



Lek på allvar för barnen i Rwanda

REPORTAGE I en skola i Kigali spelar barnen teater om hiv, aids och fulla föräldrar, om en verklighet som de flesta känner igen. Workshopen arrangeras av scoutorganisationer i Rwanda i samarbete med Clownen utan gränser. Där finns också utrymme för akrobatik, lek och glädje. 14 år efter folkmordet satsar Rwanda på en ljusare framtid för barnen.

REPORTAGE



Christer Lindarw

INTERVJU Dragshowartisten och designern Christer Lindarw dricker hellre mjölk än alkohol. En sund livsstil är ett måste i en bransch som skördar många drogoffer, menar han. Nu är After Dark aktuell med en ny landsomfattande turné. Med på tåget är, förutom Christer och hans dansare, Babsan.

Verner värnar om barnen

I RÖRELSE Alla högstadiel eleverna i Anderstorp som i sjuan skriver på ett kontrakt om att avstå från alkohol, narkotika och tobak får, om de inte bryter det, efter fem år ett stipendium från Veberydstiftelsen. Verner Eriksson, som tillsammans med sin fru Berit donerat pengarna, för en envist kamp mot myndigheter som vill beskatta stiftelsen. – De vill ju ta barnens pengar, säger Verner.

www.accentmagasin.se

Välkommen till vår nya webbplats

Här kan du få fortlöpande nyheter och fördjupande artiklar om vad som händer inom alkohol- narkotika- och sociala frågor, folkrörelse- och nykterhetsarbete i Sverige och världen.

Möt människorna, både de som tagit sig vidare från svåra livsomständigheter och de som hjälper till.

Här kan du också tycka till om det du läser och vad du vill läsa om.

Åter igen, välkommen!

Eva Åhlström

Chefredaktör



Posttidning B

Accent, Box 12825
112 97 Stockholm



IOGT-NTO och SalusAnsvar har tecknat ett nytt samarbetsval. Det nya avtalet innehåller ett flertal spännande nyheter som successivt kommer träda ikraft under 2009. Vad avtalet innebär i detalj vill vi ännu inte avslöja men från och med nästa nummer av Accent kommer vi att presentera de nya förmåner du som medlem kan ta del av.

Om det är något du undrar över kan du kontakta SalusAnsvar Kundcenter men vill du veta mer om alla nyheter får du vara nyfiken ett tag till. Inom kort öppnar vi dörren till det nya och då är du hjärtligt välkommen in.

SalusAnsvar Kundcenter, **telefon 0200-87 50 30** eller besök **www.salusansvar.se/iogntno**



IOGT-NTO

i samarbete med

SALUSANSVAR

*IOGT-NTOs samarbete med SalusAnsvar har en nästan 70 år lång historia.
SalusAnsvar har under hela denna tid stött rörelsens arbete i alkohol- och narkotikafrågor.*